

VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN TYÖNKUVA
Ajatuksia varhaiskasvatuksen sosionomiksi valmistuvilta

Hietaniemi Nina

Opinnäytetyö

Sosiaaliala
Sosionomi (AMK)

2024

Koulutusalan nimi
Koulutusala
Koulutus

Tekijä	Nina Hietaniemi	Vuosi	2024
Ohjaaja(t)	Sari Leppälä ja Tarja Jussila		
Toimeksiantaja			
Työn nimi	Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva- Ajatuksia varhaiskasvatuksen sosionomiksi valmistuvilta.		
Sivumäärä	52 + 4		

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva, sen merkitys ja asema varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö kertoo alaa opiskelevien näkemyksiä ja kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomin työstä. Tavoitteeni oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa sekä tarkastella varhaiskasvatuksen sosionomiksi opiskelevien ja työntekijöiden kokemuksia omasta työnkuvastaan, asiantuntijuudesta sekä moniammatillisen tiimin työntekijöiden rakentumisesta.

Vuonna 2030 voimaan tulevan varhaiskasvatuksen lakiesityksen (540/2018) myötä varhaiskasvatusryhmässä tulee vähintään kahdella työntekijällä olla korkeakoulututkinto. Uusi laki tarkoittaa, että varhaiskasvatukseen tarvitaan runsaasti lisää varhaiskasvatuksen sosionomeja. Varhaiskasvatustilanne ei kuitenkaan määrittele tai erittele varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa, vaan jättää sen kuntien tehtäväksi, jotka tekevät tehtäväkuvauksen lain edellyttämällä tavalla. Teoriapohja muodostuu varhaiskasvatuslaista, varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, varhaiskasvatuksen sosionomin opiskelijoiden kompetensseista, varhaiskasvatuksen työntekijöiden työnkuvista ja työskentelystä moniammatillisessa tiimissä.

Opinnäytetyön aineiston keräsin ryhmähaastattelemalla varhaiskasvatuksen sosionomiksi opiskelevia. Ryhmähaastattelu toteutettiin kolmella 2–5 henkilön haastattelulla Teams-yhteydellä. Haastatteluista saadun aineiston tallensin, litteroin ja analysoin opinnäytetyön ohjeiden mukaisesti.

Opinnäytetyöni keskeisenä tuloksena on, että osassa Suomen kunnissa ei ole vielä tehty varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa. Kuntien tulisi pikaisesti saada työnkuva tehtyä ja siten saada varhaiskasvatuksen sosionomit työhön. Valmistuvista varhaiskasvatuksen sosionomeista kuitenkin vain osa jää työhön moniammatilliseen tiimiin ja suuri osa jatkaa opintoja suuntautuen joko opettajaksi tai muuhun sosiaalityöhön. Opinnäytetyötäni voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksessa moniammatillisen tiimin osaamisalueiden tarkastelussa, opintojen suunnittelussa sekä varhaiskasvatuksen sosionomin ammatti-identiteetin lisäämisessä, tunnistamisessa sekä kasvamisessa.

Avainsanat

Varhaiskasvatus, varhaiskasvatustilanne, asiantuntijuus

Degree programme
Degree title

Author	Nina Hietaniemi	Year	2024
Supervisor(s)	Sari Leppälä and Tarja Jussila		
Commissioned by	Lapland University of Applied Sciences		
Title	Job description of Bachelor of Social Services in early childhood education- Thoughts from graduates		
Number of pages	52 + 4		

The purpose of my thesis was to determine a job description of an early childhood education social worker, here after called as education worker. My thesis documents the views and experiences of those studying the field. The goal is to clarify the job description of an early education worker and to examine the experiences of students and employees in the field of early childhood education regarding their own job description, expertise, and the structure of the job descriptions of a multi-professional team.

With the early childhood education law (540/2018) coming into effect in 2030, at least two employees in the early childhood education group must have a university degree. The new law means that significantly more social workers are needed for early childhood education. However, The Early Childhood Education Act does not define nor specify the job description of an early childhood education social worker but leaves it up to the municipalities.

The theory base is formed from the Early Childhood Education law and the basics of the early childhood education plan and the competencies of a childhood education worker students and the job descriptions of early childhood education workers. I collected the material for the thesis through interviews with ones studying to become social workers in early childhood education. I recorded, transcribed, and analyzed the material obtained from the interviews according to the instructions of the thesis.

The main result of my thesis is that a job description of an early childhood education social worker has not yet been created for some of the Finnish municipalities. As the new law is entering to force soon municipalities need to act on the changes rapidly. The outcome can also be used in early childhood education when examining competence areas of multi professional teams.

The outcome of the carried interviews showed that it is extremely important to identify, increase and grow professional identity of an early childhood education social worker in the future.

Keywords Bachelor of Social Services, early childhood education, job description

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	VARHAISKASVATUS SUOMESSA.....	7
2.1	Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatustilanne.....	7
2.3	Varhaiskasvatustilanteen muutosten vaikutus varhaiskasvatukseen.....	10
3	VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN OPINNOT	11
3.1	Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattikorkeakouluopinnot ja kompetenssit	11
3.2	Varhaiskasvatuksen koulutusten tulevaisuusnäkymät	14
3.3	Varhaiskasvatuksen sosionomin opintojen tulevaisuusnäkymät.....	15
4	VARHAISKASVATUKSESSA TARVITTAVA OSAAMINEN	17
4.1	Varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan tehtävät	17
4.2	Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävät.....	18
4.3	Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuva ja osaaminen Talentian mukaan	19
4.4	Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva Helsingin kaupungissa	21
4.5	Varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin työn eroavaisuudet	22
4.6	Varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagoginen osaaminen	23
5	VARHAISKASVATTAJA MONIAMMATILLISESSA TYÖTIIMISSÄ	26
5.1	Moniammatillinen tiimi varhaiskasvatuksessa	26
5.2	Varhaiskasvatuksen sosionomin tuoma muutos moniammatilliseen työtiimiin	28
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	30
6.1	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset	30
6.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	31
6.3	Menetelmällinen toteutus.....	33
6.4	Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä	34
6.5	Analyysimenetelmäni.....	35
7	OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	37
7.1	Haastattelun kohderyhmä ja toteutus	37
7.2	Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva alalle valmistuvien mielestä ..	38

7.3 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva moniammatillisessa tiimissä .	41
7.4 Varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden ajatuksia valmistumisesta ja tulevaisuudesta	44
8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET	48
9 POHDINTA.....	51
LÄHTEET.....	53
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen sosionomi on uusi työnimike varhaiskasvatuksen moniammatillisessa tiimissä. Varhaiskasvatushenkilöstön osaamisalueet ja työnkuvat vaativat uuden ammatin myötä uutta tarkastelua. Lapsen kasvun, hoidon ja oppimisen kokonaisuudessa jokaisella työntekijällä on omat osaamisalueensa ja merkityksensä. Moniammatillisen tiimin jokaisen jäsenen tulisi tuntea omat, selkeät työtehtävänsä sekä myös toisten työntekijöiden työtehtävät laadukkaan varhaiskasvatuksen vahvistamiseksi. Näin jokainen varhaiskasvatuksessa työskentelevä voisi rakentaa omaa ammatillista identiteettiään ja siten voisi toimia rakentavasti moniammatillisissa ja monialaisissa työryhmissä.

Varhaiskasvatuksen sosionomiksi opiskellaan ammattikorkeakoulussa, jossa suoritetaan 210 opintopistettä. Opintojen tulee sisältää 60 opintopisteen varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot. Vuonna 2030 voimaantulevan lakiesityksen (540/2018) myötä varhaiskasvatusryhmässä tulee vähintään kahdella työntekijällä olla korkeakoulututkinto. Näistä vähintään yhdellä tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tutkinto. Tämä lisää tarvetta varhaiskasvatuksen sosionomikoulutukseen. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (2023, 87) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomikoulutus ei kiinnosta opiskelijoita riittävästi ja moni opiskelija miettii jatko-opintoja tai siirtymistä toiselle alalle. Myönteisen kuvan luominen varhaiskasvatuksen sosionomiopinnoista ja tulevasta työstä toisi uutta nostetta ja kiinnostusta varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoille. Varhaiskasvatukseen tarvitaan paljon veto- ja pitovoimaa positiivisemmän kuvan muodostumiseksi.

Varhaiskasvatus on muutoksessa. Tässä opinnäytetyössä selvitän varhaiskasvatuksen sosionomin opintoja ja niihin liittyviä tulevaisuudennäkymiä. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva, tarvittava osaaminen ja asiantuntijuus pyritään selvittämään useasta eri näkökulmasta. Opinnäytetyön tutkimusote on kvalitatiivinen ja aineisto on kerätty haastattelumenetelmää käyttäen. Haastattelussa keräsin varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ajatuksia ja odotuksia valmistumisesta sekä tulevista käytännön työtehtävistä varhaiskasvatuksen sosionomina moniammatillisessa tiimissä.

2 VARHAISKASVATUS SUOMESSA

2.1 Varhaiskasvatus ja varhaiskasvatustilaki

Varhaiskasvatus on osa suomalaista koulutusjärjestelmää. Se on suunnitelmallinen ja tavoitteellinen pedagogisesti painottuva kokonaisuus, joka muodostuu lapsen kasvatuksesta, opetuksesta ja hoidosta. Varhaiskasvatuksessa lapsi viettää ikävuodet 0–6 eli se on tärkeässä osassa lapsen kasvussa ja oppimisessa vauvaiästä perusopetuksen aloittamiseen asti. Varhaiskasvatuksessa on erilaisia toimintamuotoja, joita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. (Opetushallitus 2024, Mitä on varhaiskasvatus?) Varhaiskasvatusta saa järjestää ja järjestäjälle tuottaa kunta, kuntayhtymä ja yksityinen palveluntuottaja (Varhaiskasvatustilaki 540/2018).

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on yhteistyössä huoltajien kanssa edistää lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Lapsella on oikeus saada osallistua varhaiskasvatukseen. Lapsen varhaiskasvatuksessa oppimat tiedot ja taidot vahvistavat hänen osallisuuttaan sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatuksessa annetaan myös tukea lapsen huoltajille heidän kasvatustyössään. Varhaiskasvatus edistää lasten ja heidän huoltajiensa tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä (Opetushallitus 2022, 16.)

Varhaiskasvatus on tavoitteellista toimintaa ja tavoitteet säädetään varhaiskasvatustilaisissa. Ne ohjaavat Varhaiskasvatustilasuunnitelman perusteiden sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatustilasuunnitelman laadintaa, toteuttamista sekä arviointia. Huoltajille järjestetään mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin oman lapsensa varhaiskasvatuksessa. Huoltajille on kerrottava varhaiskasvatuksen tavoitteet ja sen toiminnasta. (Tampereen kaupunki 2022, 16–18.)

Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatustilaki (540/2018), jossa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, varhaiskasvatuksen järjestämisestä ja tuottamisesta, henkilökunnan kelpoisuusvaatimuksista ja varhaiskasvatuksen

tietovarannosta. Varhaiskasvatusta ohjaavat velvoitteet perustuvat varhaiskasvatustalakiin sekä varhaiskasvatuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen lisäksi Suomen perustuslakiin (731/1999) ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018.) Järjestettäessä varhaiskasvatusta on huomioitava velvoitteet, jotka liittyvät kansainvälisiin sopimuksiin sekä muuhun lainsäädäntöön, joihin Suomi on sitoutunut. Näitä ovat muun muassa yhdenvertaisuustalaki, tasa-arvotalaki, Euroopan ihmisoikeussopimus sekä YK:n lasten oikeuksien sopimus. (Opetushallitus 2022, 17.)

Varhaiskasvatustalaki (540/2018) määrittää varhaiskasvatuksen henkilökunnan riittävydestä ja kelpoisuusvaatimuksista. Ennen varhaiskasvatustalain (540/2018) uudistusta varhaiskasvatuksen opettajana työskentelyn kelpoisuusvaatimuksena oli vähintään sosiaali- ja terveystalalan ammattikorkeakoulututkinto, joka sisälsi vähintään 60 opintopisteen laajuiset varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot tai kasvatustieteen kandidaatin tutkinto sisältäen varhaiskasvatuksen opinnot. Vuoden 2018 varhaiskasvatustalain muutoksen jälkeen varhaiskasvatuksen opettajalla tulee olla vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto sisältäen varhaiskasvatuksen opinnot. Lakimuutoksen jälkeen sosiaali- ja terveystalalan ammattikorkeakoulututkinnolla (AMK) ei saa suoritettua varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä, vaan varhaiskasvatuksen sosionomin tutkinnon. Vuonna 2030 voimaantulevan varhaiskasvatustalain (540/2018) uudistuksen myötä varhaiskasvatusryhmässä tulee olla vähintään kahdella kolmesta kasvattajasta olla korkeakoulututkinto suuntautuen varhaiskasvatukseen sekä vähintään yhdellä kasvattajista tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan pätevyys. Ryhmässä työskentelee lisäksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuuden saanut henkilö.

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2018) on valtakunnallinen ohjeistus, jonka Opetushallitus on antanut varhaiskasvatukseen. Se määrittää, kuinka paikalliset kuntien ja kuntayhtymien sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan ja miten varhaiskasvatus kunnissa toteutetaan. Varhaiskasvatussuunnitel-

man perusteiden tarkoituksena on toteuttaa varhaiskasvatuslaissa säädettyjä tavoitteita varhaiskasvatukseen koko maassa sekä edistää sen yhdenvertaista toteuttamista. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018.)

Opetushallituksen varhaiskasvatussuunnitelma (2018) on kokonaisuus, jota toteutetaan kolmitasoisesti ja se koostuu valtakunnallisesta varhaiskasvatuksen perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmista. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritellään keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä varhaiskasvatuksen toteuttamiseen, vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön, monialaiseen yhteistyöhön sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön. Se on oikeudellisesti velvoittava määräys varhaiskasvatuksen järjestäjille. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta kunnat tekevät omat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat, jotka määrittävät, ohjaavat ja tukevat varhaiskasvatuksen järjestämistä paikallisesti. Laadittaessa paikallista suunnitelmaa tulee ottaa huomioon paikalliset erityispiirteet, pedagogiset painotukset, lasten tarpeet sekä arvioinnin ja kehittämisen tulokset. Paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia tulee arvioida ja kehittää ja henkilöstölle, huoltajille sekä lapsille annetaan mahdollisuus osallistua kehitystyöhön. (Opetushallitus 2022, 9–11.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma tehdään jokaiselle päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle yhdessä huoltajien kanssa. Tukea tarvitsevan lapsen keskustelussa on mukana myös monialainen tiimi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä lähtökohtana ovat lapsen etu ja tarpeet sekä heidän mielipiteidensä ja toiveidensa huomioiminen. Se on toiminnan suunnittelun ja arvioinnin väline, josta nousevat tavoitteet otetaan huomioon lapsiryhmän toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan tavoitteet ja toimenpiteet lapsen varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi sekä mahdollinen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tuki, sen toteuttaminen sekä tuen määrä ja tukitoimien vaikuttavuus. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. (Opetushallitus 2022, 12–13.)

2.3 Varhaiskasvatustilain muutosten vaikutus varhaiskasvatukseen

Varhaiskasvatustilain (540/2018) muutoksessa varhaiskasvatuksen sosionomit ovat omana asiantuntijaryhmänä varhaiskasvatuksen työtiimissä. Muutos selkeytti ja eriytti varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin tehtävänimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset toisistaan. Uudistus vaikuttaa kaikkien varhaiskasvatuksessa työskentelevien työnkuvaan ja siten vaikutus näkyy myös varhaiskasvatuksen tiimirakenteeseen ja työnkuviin. Uuden työnkuvan tuleminen varhaiskasvatuksen työtiimiin vaatii varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen määrittämistä, tunnustamista ja juurruttamista. Uusi henkilöstörakenne edellyttää eri ammattiryhmien kykyä rakentaa yhtenäistä varhaiskasvatuksen kokonaisuutta, jossa osataan suhteuttaa oma osaaminen toisten osaamiseen. Risteävää osaamista tulisi tunnistaa ja jakaa moniammatillisessa yhteistyössä yhteisen näkemysmuodostamiseksi, jolloin kaikkien osaaminen saadaan hyödynnettyä. (Rintakorpi, Holmikari, Jalasmäki & Kukkonen 2023, 9–10.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva ja siihen vaadittava osaaminen on tuonut myös epävarmuutta varhaiskasvatustyöhön. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävistä ei ole yleistä valtakunnallista työnkuvausta, mutta hallituksen esityksessä eduskunnalle se on kuvattu seuraavasti:

”Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvassa näkyisi etenkin sosionomin koulutuksen tuottama osaaminen moniammatillisen yhteistyön rakenteiden toteuttamisessa, perheiden palveluohjauksessa sekä perheiden kasvatusyhteistyön ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa.” (HE 40/2018 vp, 27 §.)

Varhaiskasvatustilain (540/2018) voimaantulon jälkeen on tarkasti määritelty varhaiskasvatustilainhenkilöstön tehtäviä, toimenkuvia ja osaamista. Varhaiskasvatustilainhenkilöissä osaamisen selkeyttäminen sekä moniammatillisen työn haasteet koskevat kaikkia ammattiryhmiä. Nyt olisikin tärkeää kiinnittää huomio lapsiin ja heidän oppimiseensa ja hyvinvointiinsa. Tämä osaamistavoite voidaan saavuttaa moniammatillisesti yhdessä. (Yliniemi 2020, 31–33.)

3 VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN OPINNOT

3.1 Varhaiskasvatuksen sosionomin ammattikorkeakouluopinnot ja kompetenssit

Varhaiskasvatuksen sosionomiksi opiskellaan ammattikorkeakoulussa, jossa suoritetaan sosionomin tutkinto. Varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuslaissa on vähintään sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät vähintään 60 opintopisteen varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet opinnot (Varhaiskasvatuslaki 540/2018).



LÄHDE: SOSIAALIALAN AMK-VERKOSTON TYÖVALIOKUNTA

Kuvio 1

Sosionomi (AMK) -tutkinto on monitieteinen ja sen opetussuunnitelman tavoitteet on tehty yhdessä ammattikorkeakouluverkoston ja sosiaalialan kouluttajien kesken laatimalla tarvittavat kompetenssit (Ukkonen-Mikkola, Yliniemi, Wallin & Kinnunen 2021,75). Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit hyväksyttiin joulukuussa 2023 Suomen ammattikorkeakoulujen sosiaalialan koulutuksen verkoston työvaliokunnan kokouksessa. Sen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit muodostuvat kuvion 1 mukaisesti kuudesta osasta: eettisestä osaamisesta, asiakastyön osaamisesta, verkosto- ja palveluosaamisesta, kriittisestä ja osallisuutta lisäävästä yhteiskuntaosaamisesta, tutkimuksellisesta kehittämis- ja innovaatio-osaamisesta sekä työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamisesta varhaiskasvatuksessa. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin tulee työskennellä eettisesti kestäväällä tavalla ja toimia lasten oikeuksien sopimuksen mukaisesti edistäen varhaiskasvatuksessa lapsen, lapsiryhmien ja perheiden toimijuutta. Hänen tulee edistää osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallisuutta sekä kestäväää elämäntapaa. Hänen on ymmärrettävä lasten ja perheiden moninaisuus ja tukea lapsia inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Hänellä pitää olla vahva varhaiskasvatuslain sekä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tuntemus sekä toimia niissä kirjattujen arvojen mukaisesti edistäen työssään kansallista lapsistrategiaa. Varhaiskasvatuksen sosionomin tulee toimia sosiaalialan ammattieettisten periaatteiden sekä varhaiskasvatuksen ammattilaisten eettisen osaamisen mukaisesti ymmärtäen yksityisyyden- ja tietosuojan sekä vaitiolovelvollisuuden periaatteet. Hänen tulee osata toteuttaa ne omassa toiminnassaan. Hänen tulee reflektoida ammatillista toimintaansa moniammatillisen työyhteisön jäsenenä sekä ymmärtää kielellistä, kulttuurista ja katsomuksellista moninaisuutta. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Asiakastyössä varhaiskasvatuksen sosionomin on ymmärrettävä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen lähtökohdat, lapsuuden merkitys sekä hänen on osattava tukea lapsen laaja-alaista kehitystä. Hänen on suunniteltava, toteutettava, dokumentoitava sekä arvioitava varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa moniammatillisen tiimin jäsenenä. Hänen tulee hyödyntää työssään sosiaalipedagogista työotetta sekä soveltaa osallistavia ja yhteisöllisiä pedagogisia menetelmiä lasten ja lapsiryhmän ohjaamisessa sekä huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Hänen tulee hallita ja toteuttaa varhaiskasvatuksen didaktiikkaa ja pedagogiikkaa huomioiden lapsen laaja-alainen osaaminen. Hänen tulee huomioida leikin olevan keskeinen toimintatapa oppimiselle, kehitykselle ja hyvinvoinnille. Hänen tulee tunnistaa lastenkulttuuria ja yhteisön piirteitä sekä soveltaa niitä omassa ammatillisessa toiminnassa. Varhaiskasvatuksen sosionomin on tunnettava ja tunnistettava lasten ja perheiden hyvinvointiin sekä voimavaroihin liittyvät tekijät ja vahvistaa niitä. Hänen on huomioitava kulttuurista moninaisuutta lasten ja perheiden tukemisessa sekä tuettava heidän vertaistoimintansa ja yhteisöllisyyden rakentumista. Lisäksi hän toteuttaa ja dokumentoi varhaiskasvatuksen digitaali-

sisä toimintaympäristöissä asiakastyötä huomioiden lasten ja huoltajien osallisuus sekä tietoturva ja -suojausvaatimukset. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin on toimittava varhaiskasvatuksen ja sivistys-, sosiaali- ja terveystalvelujen monialaisessa yhteistyössä. Hän vastaa perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä, varhaisesta tuesta sekä ehkäisevän lastensuojelutyön suunnittelusta, toteuttamisesta ja kehittämisestä. Hänen on tunnettava varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot, lasten ja perheiden hyvinvoinnin palvelut sekä ohjata tarpeen mukaisesti perheitä monialaisessa palvelujärjestelmässä. Varhaiskasvatuksen sosionomin tulee ymmärtää varhaiskasvatuksen merkitys kasvatusta ja opetuspalveluna sekä ennaltaehkäisevänä ja varhaisen tuen palveluna osana palveluverkosta. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin on oltava kriittinen ja edistettävä osallisuutta sekä ymmärrettävä yhteiskunnallisia ilmiöitä sekä tunnistettava valtarakenteita kriittisesti tarkastellen ja vaikuttaen yhteiskunnan rakenteisiin. Hän tarkastelee lasta yksilönä, osallisena yhteiskunnassa sekä yhteisönsä jäsenenä. Hän edistää lasten ja perheiden kuulluksi tulemistä ja osallisuutta ekososiaalisen periaatteen mukaisesti. Hänen on edistettävä lasten ja huoltajien omaehtoista toimijuutta sekä ennalta ehkäistävä syrjäytymistä ja huono-osaisuutta. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Varhaiskasvatuksessa työskentelevän sosionomin on ymmärrettävä oman ammatillisuutensa muuttuva ja kehittyvä luonne sekä ylläpidettävä omaa osaamistaan. Hänen on hyödynnettävä ajantasaista tutkimus- ja kehittämistietoa varhaiskasvatusta ja sen pedagogiikkaa kehitettäessä yhdessä lasten, huoltajien ja moniammatillisen tiimin kanssa. Hänen tulee tunnistaa keskeisiä varhaiskasvatuksen laatutekijöitä ja kehittää varhaiskasvatustoimintaa, pedagogiikkaa, toimintakulttuuria sekä monialaista yhteistyötä. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Moniammatillisen tiimin jäsenenä varhaiskasvatuksen sosionomin on sovellettava työntekijä-, johtajuus ja tiimityötaitoja sekä vahvistettava monialaista verkostoyhteistyötä. Hänen tulee ymmärtää työhyvinvointiin ja työturvallisuuteen vaikuttavia osatekijöitä ja edistää niitä. Hänen tulee tukea ja ohjata muita työtiimin jäseniä sivistys-, sosiaali- ja terveystalouden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Hänen on työskenneltävä eettisesti, ekologisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla. Hänen on ymmärrettävä talous-, tieto ja henkilöstöjohtamisen sekä eri kunta-, järjestö- ja yritysorganisaatioiden strategioiden merkitys varhaiskasvatuksen toiminnassa. (Sosiaalialan amk-verkosto 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit.)

Kompetensseja päivitetään säännöllisesti, koska työelämän vaatimukset muuttuvat jatkuvasti. Kompetenssien rinnalla koulutuksessa ovat sosiaaliset taidot ja oppimaan oppimisen valmiudet. Sosiaalialan osaamisessa harjoitellaan ja opitaan yleisiä työelämä- sekä työn kehittämisen valmiuksia. Sosionomi (AMK) koulutuksen perustana onkin yhteiskunta- ja kasvatustieteet. (Arene ry 2017, 10–11.)

Ammattikorkeakoulututkinnosta saamansa vahvan sosiaalialan osaamisen jälkeen varhaiskasvatuksen sosionomi hakee Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta eli Valviralta ammatinharjoittamisoikeutta, joka antaa luvan harjoittaa sosionomin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä (Valvira 2024, Suomessa koulutettu sosionomi, geronomi tai kuntoutuksen ohjaaja). Oikeuden saatuaan varhaiskasvatuksen sosionomi voi harjoittaa sosionomin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä varhaiskasvatuksen moniammatillisissa tiimissä.

3.2 Varhaiskasvatuksen koulutusten tulevaisuusnäkymät

Varhaiskasvatuksen koulutuksia on monenlaisia ja niitä tulee kehittää ja vahvistaa koulutusalojen välisellä ja keskinäisellä yhteistyöllä. Kehittämisen tulee olla vahvasti tutkimusperustaista, jota tukee yhteistyön tekeminen yli oppilaitosrajojen eli ammatillisen toisen asteen, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä. Yhteistyötä pitää tehdä sekä kansallisesti että alueellisesti. Koulutusten järjestäjien ja työelämän yhteistyötä tulee vahvistaa, jolloin tietoisuus työelämän kehittämisen haasteista vahvistuu. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 4.)

Varhaiskasvatuksen toimintaympäristö muuttuu nopeasti ja se edellyttää vahvaa ammatillista osaamista. Koulutusten kehittämisessä tulee tunnistaa muuttuvan toimintaympäristön ammatilliselle osaamiselle tuomat uudet vaatimukset. Ne tulee huomioida koulutusten sisältöjä ja pedagogisia käytänteitä kehitettäessä. Koulutusten tuottamia ammatillisia osaamisalueita tulee selkeyttää yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa työskenteleville tulee suunnata täydennyskoulutusta koordinoitusti ja systemaattisesti. Koulutusten jälkeen tulee opiskelijoiden tunnistaa oma ja muiden ammattilaisten ammatillisen osaamisen vahvuudet ja rajat, jotta he voivat toimia moniammatillisissa ja monialaisissa työryhmissä. Myös oma, työssä tarvittava ammatillinen identiteetti vahvistuu oman osaamisen tunnistamisen prosessin aikana. Varhaiskasvatuksessa työskentelevät tarvitsevat täydennyskoulutusta, jossa tulee käyttää uusinta tutkimustietoa. Muuttuva ja lisääntyvä tieto varhaiskasvatuksesta edellyttää jatkuvaa oppimista ja laadukasta täydennyskoulutusta, joihin varhaiskasvatuksen ammatillisilla tulee olla oikeus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 3.)

Varhaiskasvatuksessa tarvitaan veto- ja pitovoimaa. Opiskelijoiden tulisi valmistuttuaan ohjautua, kiinnittyä ja pysyä varhaiskasvatuksen työkentällä. Varhaiskasvatuksen koulutusryhmien sekä työelämän edustajien tulisi edistää yhteisvoimin myönteisen kuvan muodostumista varhaiskasvatuksesta. Esille tulisi tuoda varhaiskasvatustyön yhteiskunnallinen merkitys ja työn mahdollisuudet mielekkääseen, luovaan ja myös vaativaan työhön. Varhaiskasvatuksen työympäristöjä ja työolosuhteita tulisi kehittää. Uusien käytäntöjen kehittäminen työvoiman pysyvyyden varmistamiseksi on tärkeässä osassa varhaiskasvatuksen tulevaisuudessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 5.)

3.3 Varhaiskasvatuksen sosionomin opintojen tulevaisuusnäkymät

Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutus ja työnkuva tarvitsevat positiivista näkyvyyttä ja maineen kohotusta, sillä varhaiskasvatukseen tarvitaan lisää alaa opiskelevia ja uusia osaajia. Sosionomin työnkuva, työskentelyilmapiiri, palkkaus ja toiminnan resurssit tulee olla sellaisia, että työntekijät haluavat tulla ja jäädä alalle. Alalla työskentelevien tulee luoda alasta positiivista mielikuvaa. (Rintakorpi ym. 2023, 17.)

Lähitulevaisuudessa ammattikorkeakoulujen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomiopinnoissa korostuu yhteistyö perheen ja huoltajien kanssa, vanhemmuuden tukeminen sekä varhainen tuki. Vuorovaikutus- ja tunnetaidot, lapsen erityisen tuen tunnistaminen ja tukeminen sekä pedagoginen osaaminen tulevat olemaan vahvassa osassa opintoja. Tärkeässä osassa on myös moniammatillinen ja -alainen työskentely ja palvelujärjestelmäosaaminen sekä monikulttuurinen osaaminen ja monien eri kulttuurien kanssa työskentely. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2023, 158.)

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (2023, 87) on tehnyt laajan tutkimuksen varhaiskasvatuksen sosionomiopinnoista. Opiskelijan aloittaessa ammattikorkeakouluopinnot, mietitytti heitä työnkuvan epäselvyys, työelämän nykyinen tilanne ja heikko palkkaus. Opiskelijoilla oli runsaasti eri käsityksiä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta. Opiskelijat ajattelivat olevansa varhaiskasvatuksen opettajan työpari ja osa heistä ajatteli olevansa sosionomiparin kanssa perheiden tukena varhaiskasvatuksessa. Osa mietti jo opintojen alkaessa myös muita työllistymismahdollisuuksia kuin varhaiskasvatus.

4 VARHAISKASVATUKSESSA TARVITTAVA OSAAMINEN

4.1 Varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan tehtävät

Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden voi suorittaa yliopistossa opiskelemalla 180 opintopisteen laajuisen kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon (Ukkonen-Mikkola 2021, 74). Varhaiskasvatuksen opettaja on päävastuussa lapsiryhmän kasvatuksesta, opetuksesta ja toiminnan suunnittelusta sekä arvioinnista. Tehtävänä on tukea ja edistää lapsen kasvua, oppimista ja osaamisen kehittymistä. Varhaiskasvatuksen opettajan vastuulla myös lapsen henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatiminen yhdessä huoltajien kanssa sekä sen toteuttaminen ja toteutumisen arviointi. (OAJ 2024, Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa.)

Varhaiskasvatuksen opettaja on rakentamassa lapsiryhmälle heidän tarpeisiinsa ja kehitystasoonsa muuntautuvaa varhaiskasvatusympäristöä. Varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin kuuluu lapsen kehityksessä ilmenneiden tuen tarpeiden tunnistaminen sekä tukeen liittyvät toimenpiteet. Lisäksi pedagoginen dokumentointiprosessi ja siitä vastaaminen kuuluvat varhaiskasvatuksen opettajan työkuvaan. (Talentia 2022, 17.) Varhaiskasvatuksen opettajalla on käytössään SAK-aika, joka on tarkoitettu suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen sekä varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen. SAK-aika on lapsiryhmän ulkopuolella tehtävää aikaa. Siihen varataan noin 13 prosenttia viikkotyöajasta, joka on noin 5 tuntia. (Kuntatyönantaja 2022, Varhaiskasvatuksen opettajan työnaikaa koskeva erityismääräys.)

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja koulutuksen voi suorittaa ammatillisissa oppilaitoksissa, joista valmistuu joko sosiaali- ja terveysalan tai kasvatus- ja ohjausalan perustutkinnon suorittaneita. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan erityisosaamista ovat lapsen kasvatuksen, huolenpidon ja hoidon kokonaisuuden huomioiminen sekä oman osaamisen tuominen tiimin yhteiseen toimintaan. Lastenhoitajan tehtäviä ovat myös lasten ja lapsiryhmän perushoidon ja kasvatuksen suunnitelmallinen toteuttaminen sekä lääkehoito- ja terveysosaaminen. (Ukkonen-Mikkola ym. 2021, 77–78.) Varhaiskasvatuksen lastenhoitajan työtä tehdään

yhdessä työtiimin sekä lasten huoltajien kanssa. Lastenhoitaja osallistuu työtiimin jäsenenä varhaiskasvatussuunnitelmien laadintaan, arviointiin ja toteutukseen. (Super 2022, 3.)

4.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävät

Sosionomin ydinosaamista ovat yksilön kasvun ja kehityksen tukeminen sekä ennaltaehkäisevä työ. Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävät vaativat hoidollisia, huollollisia sekä kuntouttavia toimenpiteitä. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä lapsen ja perheen hyvinvointiin liittyvästä moniammatillisesta yhteistyöstä. Sosionomi tuntee perhepalvelut ja niiden verkostot ja ohjaa perheet tarvittaessa tuen piiriin. Hän osaa tunnistaa ja arvioida perheiden hyvinvoinnin riskitekijöitä ja vahvuuksia. Sosionomi osaa tukea lasten ja perheiden hyvinvointia oikein kohdennetuilla palveluilla ja tuella. Sosionomin erityisosaamista on laaja-alainen hyvinvoinnin pedagoginen edistäminen. Sosionomi osallistuu lapsiryhmän opetukseen ja kasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. (Ukkonen-Mikkola ym. 2021, 75–76.)

Sosionomikoulutus varustaa opiskelijansa sosiaaliseen asiantuntijuuteen. Varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaamista on kohdata lapsi osana sosiaalista todellisuutta, joka määrittää yksilön oman elämän ja siinä olevat tarpeet. (Nivala & Rönkkö 2021, 130.) Sosiaalinen asiantuntijuus tuo varhaiskasvatuksen sosionomille erityistä sosiaalipedagogista osaamista (Nivala & Ryynänen 2019, 16).

Varhaiskasvatuslaki antaa työnantajalle mahdollisuuksia muovata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva vastaamaan työn tarpeita. Tämän vuoksi tehtävänkuvat ovat hyvin erilaisia ja vaihtelevia. (Rintakorpi ym. 2023, 31.) Tehtävänkuvasta on myös ehdotettu laadittavaksi yhteinen, valtakunnan tasolla työstetty ja hyväksytty varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvauus (Yliniemi 2020, 36–37). Se tarkoittaa, että tehtävänkuvauus voitaisiin kirjata samanlaisesti kuin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja siinä tulisi näkyä valtakunnallinen ja paikallinen osio tehtävänkuvaan (Rintakorpi ym. 2023, 31).

Nivala ja Rönkkö (2021, 133–137) kirjaavat, että varhaiskasvatuksen sosionomi tukee lasten kasvua ja hyvinvointia kasvatusosaamisella, opetusosaamisella, opetussuunnitelmaosaamisella, lapsen kasvua ja kehitystä koskevalla osaamisella, pedagogisella osaamisella sekä hyvinvointiosaamisella. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on pedagogista osaamista, jonka avulla sosionomi osaa tukea lasten kasvua, kehitystä ja oppimista vuorovaikutustilanteissa varhaiskasvatuspäivän aikana. Sosionomi osaa kohdata lapsen yksilönä ja antaa heille hyväksytyksi tulemisen ja arvokkuuden tunteen sekä ehkäisee syrjäytymistä. Sosionomi osaa käyttää työssään tunteita, työskennellä empaattisesti ja sensitiivisesti sekä tukea tunnekasvatusta. Sosionomi näkee lapsen yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä, jossa lapsen kasvuun vaikuttavat ryhmän vuorovaikutuksen luonne, lasten keskinäiset suhteet sekä asema ryhmän jäsenenä. Sosionomi osaa tunnistaa perheen voimavarojen ja elämäntilanteen vaikutukset lapsen kasvuun ja hyvinvointiin. Sosionomi tukee lasten ja perheiden osallisuutta, joka rakentuu vuorovaikutuksellisessa yhteistoiminnassa yhteisön jäsenten välillä.

Sosionomin osaamista tarvitaan ja arvostetaan varhaiskasvatuksessa. Sosionomin osaaminen näkyy laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamisessa silloin, kun työnkuvaa kehitetään ja arvioidaan. Kehittämistyössä tulisi olla mukana koulutuksen toteuttajia, opiskelijoita, työnantajia, päiväkodin johtajia sekä moniammatillinen tiimi. Varhaiskasvatus tarvitsee tutkimustietoa ja valtakunnallisia kuvauksia eri ammattiryhmien työstä ja osaamisesta päiväkodissa. (Yliniemi 2020, 38.)

4.3 Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva ja osaaminen Talentian mukaan

Talentia (2024, Varhaiskasvatuksen sosionomi) on tehnyt varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan, jonka lähtökohtana ovat varhaiskasvatustilanne, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin indikaattorit, varhaiskasvatuksen sosionomin ydinosaaminen sekä varhaiskasvatuksen sosionomin opetussuunnitelman sisältö. Työssä on tarkoituksena tukea lasta ja perhettä kohti yhteisön jäsenyyttä ja aktiivista kansalaisuutta muuttuvassa yhteis-

kunnassa. Varhaiskasvatuksen sosionomin työ vahvistaa perheiden taitoja, valmiuksia ja osaamista sekä edistää lasten ja perheiden hyvinvointia sekä ehkäisee lasten syrjäytymistä.



Talentian (2024, Varhaiskasvatuksen sosionomi) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu kuvion 2 mukaisesti lapsiryhmän kasvatus- ja opetustehtävät (Kuvio 2). Hän vastaa lapsiryhmän sosiaalipedagogisesta toiminnasta suunnittelemalla, toteuttamalla ja arvioimalla. Hänen työtehtäviinsä kuuluu perheiden kanssa tehtävä yhteistyö, jossa tavoitteena on löytää, tukea ja vahvistaa perheiden vahvuuksia, yhteiskuntaan kuulumista sekä edistää perheiden hyvinvointia. Varhaiskasvatuksen sosionomi on asiantuntijana palveluverkosto-osaamisessa ja ohjaa perheet tarvittaessa sopivien palveluiden piiriin. Varhaiskasvatuksen sosionomi tunnistaa lapsiperheiden pahoinvoinnin jo varhaisessa vaiheessa ja siten ehkäisee suurempien haasteiden syntymistä. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu lapsen hyvinvointia tukevan toimintakulttuurin kehittäminen sekä tiimien, lapsiryhmien ja kasvatusyhteisön yhteisöllisyyden vahvistaminen. Lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi kohtaa työssään eri kulttuuritaustoista ja erilaisista elämäntilanteista tulleita lapsia ja perheitä. Hänen työhönsä kuuluu heidän osallisuutensa tukeminen sekä heidän kuulemisensa.

Talentian (2024, Varhaiskasvatuksen sosionomi) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen koostuu sosiaalipedagogisesta osaamisesta ja asiantuntijuudesta varhaiskasvatuksen hoito-, kasvatusta- ja opetustilanteissa. Lapsen edun mukaisen toiminnan edistäminen sekä tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden vahvistaminen on varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisaluetta. He myös vahvistavat lapsen turvallisuutta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia varhaiskasvatuspäivän aikana. Yhteistyö vanhempien kanssa sekä lasten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistaminen on varhaiskasvatuksen sosionomin ydinosaamista. Varhaiskasvatuksen sosionomin tulee osata tunnistaa ja arvioida lapsilla ja perheillä mahdollisesti olevia hyvinvoinnin riskitekijöitä. Monialaisen yhteistyön ja palvelujärjestelmäosaaminen ja niiden hyödyntäminen sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoiden kanssa on varhaiskasvatuksen sosionomin erityisasiantuntijuutta.

Talentian tutkimuksessa (2024, ”En tiedä, mikä tehtävänkuvani tulisi olla” – työtehtävien epäselvyys kuormittaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä) selvisi, että ainostaan 28 % varhaiskasvatuksen työnantajista on laatinut varhaiskasvatuksen sosionomille työnkuvan. Tutkimukseen vastanneista noin puolet eivät tieneet, onko heidän kunnassaan laadittu varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva. Epäselvä tilanne on vähentänyt kiinnostusta varhaiskasvatuksen sosionomin työhön. Työnantajan tulisi laatia työnkuva yhdessä varhaiskasvatuksen sosionomin kanssa.

4.4 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva Helsingin kaupungissa

Suomen isot kaupungit, kuten Helsinki on tehnyt varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan yhdessä varhaiskasvatuksen sosionomien kanssa. Tehtävänkuvaukseen on kirjattu, että sosionomi suunnittelee, arvioi ja toteuttaa pedagogista toimintaa ja tukee lasten yksilöllistä oppimista lapsiryhmässä. Helsingissä varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuva on muodostettu selkeäksi ja heille on oma paikkansa moniammatillisessa tiimissä varhaiskasvatuksen opettajan ja lastenhoitajan rinnalla. Koulutuksessa saamansa erityisosaamisensa ansiosta hän tuo moniammatilliseen työtiimiin sekä omaan lapsiryhmäänsä yhteisöllistä, yhteiskunnallista ja sosiaalipedagogista osaamista ja eri näkökulmia asioihin. Varhais-

kasvatuksen sosionomin osaaminen on tärkeää lasten hyvinvoinnin, moniammatillisen työn ja perhekeskusajattelun näkökulmasta. Helsingissä varhaiskasvatukseen rakennetaan sellaisia työyhteisöjä, joissa jokainen moniammatillisen tiimin jäsen saa näyttää osaamistaan. (Helsingin kaupunki 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeä työnkuva Helsingissä.)

Helsingin kaupungin työnkuvassa varhaiskasvatuksen sosionomi näkee lapset yksilöinä ja samalla osaa muodostaa lapsesta ja hänen perheestään kokonaiskuvan ja siten osaa antaa oikeanlaista, ennakoivaa tukea lapselle ja perheelle jokapäiväisessä elämässä. Sosionomi vastaa työtehtävässään lapsen hyvinvointia tukevasta palvelujärjestelmäosaamisesta sekä tuo sitä perheille tutuksi. Sosionomi vahvistaa ja tunnistaa lasten oikeudet ja edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Sosionomi tukee lasten sosiaalista kasvua yhteisön jäsenenä sekä vahvistaa lasten ja perheiden osallisuutta. (Helsingin kaupunki 2023, Varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeä työnkuva Helsingissä.)

4.5 Varhaiskasvatuksen opettajan ja sosionomin työn eroavaisuudet

Varhaiskasvatuksen sosionomi osallistuu varhaiskasvatuksen opettajan kanssa pedagogisena kumppanina lapsiryhmän opetukseen, sen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Varhaiskasvatuksen opettaja keskittyy kasvatus- ja opetus-suunnitelmatyöhön ja varhaiskasvatuksen sosionomi lasten kasvun ja hyvinvoinnin tukemisen pedagogiseen asiantuntijuuteen eli kokonaisvaltaiseen sosiaalipedagogiseen asiantuntijuuteen lapsiryhmässä. (Rintakorpi ym. 2023, 11.)

Varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävissä on erityislaatuista asiantuntijuutta. Molempien ammattiryhmien asiantuntijuuden tunnistaminen on toimivan yhteistyön lähtökohta. (Nivala & Rönkkö 2021, 128.) Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa pedagogiikan kokonaisvaltaisesta suunnittelusta ja toteutuksesta, arvioinnista ja kehittämisestä. Varhaiskasvatuksen sosionomi puolestaan osallistuu pedagogisen toiminnan suunnitteluun, kehittämiseen, arviointiin ja dokumentointiin. Eroina työtehtävien välillä on se, että opettaja vastaa niistä ja sosionomi osallistuu niihin. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta, toteutuksesta ja toteutumisen

arvioinnista ja varhaiskasvatuksen sosionomi osallistuu niihin työtiimin jäsenenä. Lisäksi erona on, että sosionomin työtehtäviin kuuluu dokumentointi ja varhaiskasvatuksen opettajan työhön pedagogisesta dokumentointiprosessista vastaaminen. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa lapsen tuen asioista ja sosionomi tunnistaa tuen tarpeita. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa myös yhteistyöstä perheiden kanssa, monialaisesta yhteistyöstä, yhteisön toimintakulttuurista sekä kulttuurisesta moninaisuudesta. (Talentia 2023, 16–17.)

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (2023, 209) tutkimuksessa työelämän edustajat näkevät keskeisenä muutoksena varhaiskasvatuksen tehtäväkuvissa nimenomaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan tarkentamisen, selkiyttämisen ja eriyttämisen varhaiskasvatuksen opettajan työnkuvaan verrattuna.

Molempia työtehtäviä ja asiantuntijuutta tarvitaan. Työnkuviissa on nähtävissä runsaasti eroja. Varhaiskasvatuksen opettajan työssä painottuu enemmän pedagogiikka ja vastuu ryhmän pedagogisesta toiminnasta. Varhaiskasvatuksen sosionomi vastaa puolestaan lapsiryhmän sosiaalipedagogisesta toiminnasta. Iso eroavaisuus on toiminnan suunnitteluun tarkoitettu SAK-aika, joka varhaiskasvatuksen opettajalla on käytössään ja varhaiskasvatuksen sosionomilla puolestaan tätä aikaa ei ole varhaiskasvatustilain mukaisesti käytössä. Suomen kunnista osa on tehtäväkuvauksen yhteydessä ottanut varhaiskasvatuksen sosionomeille käyttöön SAK-ajan. Tieto varhaiskasvatuksen sosionomin suunnitteluajasta omassa kunnassa ei ole kuitenkaan saavuttanut sosionomeja, sillä Talentian tutkimuksessa (2024, ”En tiedä, mikä tehtäväkuvani tulisi olla” – työtehtävien epäselvyys kuormittaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä) yli puolet vastanneista varhaiskasvatuksen sosionomeista eivät tieneet, onko heillä käytössään ryhmän ulkopuoliseen työaikaan oikeuttavaa SAK-aikaa.

4.6 Varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagoginen osaaminen

Nivalan ja Ryytäsen (2019, 17) mukaan sosiaalipedagogiikka yhdistää kasvatus- ja yhteiskuntatieteiden eri näkökulmia. Sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut so-

siaalisten ilmiöiden pedagogiikasta ja samaan aikaan myös pedagogisten ilmiöiden sosiaalisuudesta. Sosiaalipedagogiikka keskittyy tarkastelemaan ihmisen kasvua ja sen prosesseja, jossa ymmärretään kasvatuksen olevan tavoitteellista toimintaa.

Sosiaalipedagoginen työote sopii varhaiskasvatukseen, sillä hyvä varhaiskasvatus edellyttää hoivan sekä kasvatuksen tasapainoa, jossa lapsi kokonaisvaltaisesti huomioidaan. Varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagoginen osaaminen antaa perustan rakentaa lapsen ja sosionomin välistä suhdetta siten, että lapsen yksilöllinen kohtaaminen ja yhteisön jäsenenä kasvaminen toteutuu. (Nivala & Rynänen 2019, 237–238.)

Sosiaalipedagogiikka tarkastelee ihmisen kasvua yhteiskunnan ja yhteisön jäsenenä. Tavoite on pedagogisen toiminnan kehittäminen sellaiseksi, jossa on mahdollista ehkäistä ja korjata olemassa olevia ongelmia tukemalla osallisuutta, toimijuutta ja yhteisöllisyyttä. Sosiaalipedagogiikka tarkastelee kriittisesti yhteiskuntaa ja pyrkii tunnistamaan huono-osaisuutta, syrjäytymistä ja eriarvoisuutta. (Nivala & Rönkkö 2023, 42.)

Sosiaalipedagogiikka yhdistää yhteiskunta- ja kasvatustieteen ja siten se auttaa varhaiskasvatuksen sosionomia yhdistämään sosiaalisen ja pedagogisen osaamisen ja asiantuntijuuden. Sosiaalipedagogiikka lisää sosionomin ymmärrystä lapsen kasvusta yksilönä, yhteisön ja yhteiskunnan jäsenenä. Sosionomilla on osaaminen lapsen osallisuudesta ja toimijuudesta sosiaalisina ilmiöinä, lapsen hyvinvoinnin ja kasvun haasteista, haasteiden tunnistamisesta sekä hyvinvoinnin edistämisestä. Sosionomin osaaminen vahvistaa yhteisöä. (Nivala & Rönkkö 2021, 143–144.)

Sosiaalipedagogiikka on silta sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen välillä. Varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagogista osaamista tarvitaan varhaiskasvatuksessa. Sosionomin erityisosaamista ovat lasten kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin pedagogisen edistämisen asiantuntemus, perheiden kanssa työskentelemisen erityisosaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, verkosto-osaaminen sekä kriittinen yhteiskuntatietous, joita varhaiskasvatuksessa tarvitaan nyt ja tulevaisuudessa. (Nivala & Rönkkö 2021, 143–144.)

Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutukseen kuuluu sosiaalipedagoginen osaaminen, jota ei muissa varhaiskasvatuksen opinnoissa ole. Näin voidaan ajatella, että varhaiskasvatuksen sosionomeilla on erityisosaamista, jota muilla ei ole. Varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagogisessa osaamisessa on keskeistä tuntee lapsen kokonaisvaltaisen kohtaamisen teoreettiset perustelut, joihin kuuluu kyky käyttää työssään tunteita, työskennellä empaattisesti ja välittäen. Näin hän voi tukea lapsen tunteiden käsittelyä, ilmaisua ja ymmärtämistä. (Nivala & Rönkkö 2021, 134.)

5 VARHAISKASVATTAJA MONIAMMATILLISESSA TYÖTIIMISSÄ

5.1 Moniammatillinen tiimi varhaiskasvatuksessa

Moniammatillinen tiimi varhaiskasvatuksessa koostuu tyypillisesti kolmesta aikuisesta, jossa työskentelee varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (Ahonen 2023, 16). Varhaiskasvatus on moniammatillista tiimityötä, jossa jokaisella koulutetulla kasvattajalla on omat ammatilliset osaamisalueensa. Koko työtiimi hyötyy selkeistä ammatillisista vastuualueista sekä vahvuuksista, joita heidän tulisi hyödyntää osana työtään. Jokaisen moniammatillisen tiimin jäsenen työpanos on arvokas ja merkityksellinen laadukkaalle varhaiskasvatukselle. Työtehtävien selkeys mahdollistaa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamien tavoitteiden vastaamisen työtiiminä, jossa jokaisen kasvattajan yhteisenä tavoitteena on laadukas pedagogiikka omassa lapsiryhmässä. (Ahonen 2023, 135–136.)

Tiimityön edellytyksenä on keskusteleva toimintakulttuuri, tiimin hyvinvointiin keskittyminen sekä toiminnan johdonmukaisuus. Tiimityötaitoina pidetään aikuisen ja lapsen laadukasta, positiivista vuorovaikutusta, kiinnostusta toista kohtaan, luottamusta ja arvostusta. Toimivassa tiimityössä on kolme ulottuvuutta. Ensimmäisenä ulottuvuutena on tiimityön edellytykset, joihin kuuluvat selkeä rakenne eli tiimipalaverit ja johtajan tuki. Toisena ulottuvuutena on tiimityön elementit, joihin kuuluvat dialogisuus, selkeät tehtäväkuvat ja pedagogiikan yhteinen ymmärtäminen. Kolmas ulottuvuus on tiimityön vaikutukset, joihin kuuluvat työntekijöiden sitoutuvuus, työhyvinvointi ja myönteinen suhde lasten huoltajiin. (Ahonen 2023, 18.)

Varhaiskasvatuksen voimavarana on moniammatillisuus, jonka avulla on mahdollista vastata työn lisääntyviin haasteisiin ja vaatimuksiin. Haasteisiin on pyritty vastaamaan lisäämällä korkeakoulutettujen määrää lapsiryhmässä sekä selkiyttämällä eri ammattiryhmien asiantuntijuutta. Eri ammattiryhmien asiantuntijuus ja osaaminen muodostuu kaikkien ammattiryhmien yhteisestä osaamisesta sekä ammattiryhmien eriytyneestä osaamisesta. Kaikkien ammattiryhmien yhteinen

osaaminen rakentuu eettisestä osaamisesta ja perustehtävän osaamisesta yhteisessä toimintaympäristössä. Yhteistä osaamisaluetta ovat myös yhteistyö, vuorovaikutus sekä jatkuva kehitystyö. Osaaminen konkretisoituu työtä tehtäessä kasvatuksessa, tiimityöskentelyssä, huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä, havainnoinnissa, tilannekohtaisessa toiminnassa ja joustavuudessa. (Ukkonen-Mikkola ym. 2021, 71–73.)

Kasvatusosaaminen on kaikkia varhaiskasvatuksen hoito- ja kasvatushenkilöitä yhdistävää osaamista. Moniammatillisen tiimin työntekijöiden tehtävät ja osaamisalueet ovat erilaisia ja yhteisenä osaamishaasteena voidaankin pitää varhaiskasvatuksen osaamisen muodostamaa kokonaisuutta. Tärkeässä osassa on tunnistaa, tiedostaa ja hyödyntää yhteistä työtä tekevien ammattiryhmien erityisosaamisen alueet. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 75–76.)

Varhaiskasvatuksessa jokaisella työntekijällä on merkityksellinen asema ja rooli tiimityötä tehdessä. Varhaiskasvatuksen laadun ylläpitämiseksi on tarkasteltava henkilöstön osaamista, työnkuvia sekä työn organisoimista uudelleen. Jokaisen varhaiskasvatuksessa työskentelevän osaaminen ja merkitys osana kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuutta tulisi olla selkeä ja merkityksellinen. Silloin tiimityölle on parhaat edellytykset. (Rintakorpi ym. 2023, 6.)

Maailma on muutoksessa, joten varhaiskasvatuksessa on opetettava taitoja, joita nyky maailmassa tarvitaan. Varhaiskasvatusta on uudistettu muun muassa varhaiskasvatustilain ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden osalta. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat muuttuneet velvoittavaksi asiakirjaksi, joka ohjaa koko varhaiskasvatuksen toimintaa. Muutos tuo mukaan laatua varhaiskasvatukseen ympäri Suomea sekä tukee lasten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa. Lisäksi varhaiskasvatustilain säädetään tehtävänimikkeistä, jotka pohjautuvat kelpoisuuksiin. Muutokset ovat tuoneet varhaiskasvatukseen mahdollisuuden keskittyä kaikista tärkeimpään eli lapseen. (Ahonen 2023, 134–135.)

5.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin tuoma muutos moniammatilliseen työtiimiin

Varhaiskasvatus on murrosvaiheessa, koska varhaiskasvatuksen sosionomi on uusi ammattinimike varhaiskasvatuksen työtiimiin opettajan ja lastenhoitajan rinnalle. Varhaiskasvatus saa uuden ammattilaisen, joka vahvistaa ja tukee pedagogista ja hoidollista osaamista. Uuden työtehtävän vastaanottaminen varhaiskasvatuksen työkentällä on haastavaa, sillä jo vuosikausia varhaiskasvatuksessa on työskennellyt opettaja ja lastenhoitaja, joiden työtehtävät ovat hyvin selkeät ja tunnetut. Nyt tulisikin saada varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva juurrutettua ja työnkuvat mietittyä uudelleen varhaiskasvatuksen moniammatillisiin tiimeihin. Varhaiskasvatuksen sosionomi osaa vastata yhä moninaisemmin maailman tuomiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. (Rintakorpi ym. 2023, 16–17.)

Työelämän edustajat nimesivät tulevaisuuden osaamisen kehittämiskohteeksi varhaiskasvatuksen sosionomin pedagogisen osaamisen, kuten ryhmänhallinnan osaamisen, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tuntemisen ja pedagogisen dokumentoinnin osaamisen. Kehittämiskohteena on myös huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö, kuten vanhemmuuden tukeminen ja siihen liittyvä menetelmäosaaminen. Tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen sosionomi tarvitsee monialaisen ja -ammattillisen yhteistyön osaamista, kuten palvelujärjestelmään ja verkostoihin liittyvää osaamista ja tuntemusta. Tulevaisuuden kehittämiskohteena on myös erityistä tukea tarvitsevien lasten tukeminen sekä vuorovaikutus, yhteistyö-, ja tiimitaidot. Työelämän edustajien mukaan sosionomin tulevaisuuden osaamistarpeita on haastava arvioida, koska tehtävänkuva ja ammattinimike ovat uusia. (Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2023, 161.)

Varhaiskasvatuksen opettaja ei ole pätevä varhaiskasvatuksen sosionomiksi eikä sosionomi pätevä opettajaksi, vaan eri osaamisalojen yhdistämisellä tulisi tavoitella kahden korkeakoulutetun ammattilaisen yhteistyötä. Molemmilla ammattilaisilla on erilaiset osaamisalueet, joiden tunnistaminen ja tunnustaminen hyödynnevät moniammatillisen tiimin työskentelyä. Varhaiskasvatuksen opettajien, las-

tenhoitajien ja sosionomien tuottamat mahdollisuudet varhaiskasvatuksen kontekstissa ovat merkittävät, sillä heillä on alansa koskeva paras asiantuntijuus, taito ja tietämys. (Rintakorpi ym. 2023, 16–17.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta, merkityksestä ja asemasta varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni kertoo alaa opiskelevien näkemyksiä ja kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomin työstä. Ammattiin valmistuvien varhaiskasvatuksen sosionomien ammatti-identiteetin rakentumisen kannalta on tärkeää, että tietoa ja ymmärrystä heidän osaamisestaan ja roolistaan työtiimissä olisi myös muilla sen tiimin jäsenillä. Jokaisesta tiimin jäsenen työpanosta tarvitaan laadukkaasti varhaiskasvatuksen toteuttamiseksi.

Tavoitteeni oli selkeyttää varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa. Uusi ammattinimike on tuonut paljon epäselvyyttä varhaiskasvatuksessa työskenteleville, alaa opiskeleville sekä alan koulutuksen järjestäjille. Halusin saada tietoa, mitkä ovat varhaiskasvatuksen sosionomiksi opiskelevien ajatukset työnkuvasta ja osaamisesta sekä heidän tulevaisuudennäkymänsä. Selvitin myös, millaiselta näyttää varhaiskasvatuksen tulevaisuus opiskelijoiden ja työtekijöiden mukaan.

Opinnäytetyöhöni sisältyvässä haastattelussa pyrin saamaan tietoa alalle valmistuvien varhaiskasvatuksen sosionomien työstä eri kunnissa. Haastattelukysymyksillä halusin saada tietoa, onko varhaiskasvatuksen sosionomeilla mahdollisuus työllistyä omassa kotikunnassaan tai kaupungissaan. Halusin saada tietoa, miten kunnissa on järjestetty SAK-aika eli suunnittelu-aika sosionomeille vai onko sitä. Kysymyksillä selvitin myös varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan ja onko se mahdollisesti opiskelijan kotikunnassa tehty ja oliko opiskelija tutustunut siihen. Opiskelija sai myös kertoa, mitä hänen mielestään varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu. Halusin kerätä tietoa tulevien valmistujien esihenkilöiden varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tuntemisesta ja siitä, osaavatko he perehdyttää työntekijät uuteen ammattiin. Minua kiinnosti myös tieto, miten varhaiskasvatuksen sosionomin työ näkyy moniammatillisessa tiimissä. Halusin tietää valmistuvien opiskelijoiden mielteet valmistumisesta työhön, johon ei ole selkeää työnkuvaa. Viimeisenä kysymyksenä on valmistuvien

tulevaisuus ja mitä he ajattelevat suuntautumisesta työkentälle vai jatkavatko he kenties opiskelua. (Liite 1.)

Tutkimuskysymyksiä asetin kolme:

- Mistä muodostuu sosionomin työnkuva moniammatillisessa työtiimissä?
- Miten moniammatillinen työtiimi tuntee varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan omassa kunnassasi?
- Miltä näyttää valmistuvan varhaiskasvatuksen sosionomin työ nyt ja tulevaisuudessa?

6.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessäni olen punninnut tietoisesti prosessin eri vaiheet ja niiden kestävyiden sekä saatujen ratkaisujen merkitykset ja seuraukset. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on tehnyt opinnäytetyössäni käyttämäni eettisen ohjeistuksen. Ne jakautuvat kolmeen näkökulmaan eli hyvän tieteellisen käytännön periaatteiden kuvaukseen, sitä koskeviin loukkauksiin ja menettelyohjeisiin loukkausepäilyjen käsittelyssä. Opinnäytetyötäni tehdessäni muistin, että koko prosessin tulee olla läpinäkyvää ja se periaate tulee olla läsnä tutkijan jokaisessa valinnassa. (Viinamäki & Saari 2007, 12–13.)

Tutustuin eettisiin ohjeistuksiin, henkilötietojen käsittelyyn, tietosuojaan liittyviin periaatteisiin sekä Lapin ammattikorkeakoulun ohjeisiin. Selvitin, että opinnäytetyöni ei tarvinnut tutkimuslupaa. Se tarkoitti, että henkilötietoja ei tunnisteta opinnäytetyössäni. Minun oli kuitenkin informoitava opinnäytetyöni haastattelussa mukana olleita, ettei henkilötietoja voinut tunnistaa. Minun oli saatava heiltä suostumus haastatteluun. (Arene ry. 2019, Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset.)

Opinnäytetyöni lähtökohtana oli tiedon intressin etiikka, joka sisälsi tutkimusaiheeni valinnan, sen teoreettisen ankkuroinnin, tutkimuksen rajaukset ja tutkimuskysymysten asettamisen. Tämän jälkeen alkoi tiedon hankkimisen etiikka, joka

kattoi suhteeni tutkimuskohteeseeni, tutkimusjoukkoon sekä aineiston hankinnan toteuttamisen eri vaiheet. Seuraavaksi siirryin tulkitsemaan aineistoa ja tein sen etiikkaan liittyvät analyysivalinnat ja sen toteuttamisen sekä tutkimukseni tulosten tulkinnat, käsitteellistämisen ja niiden esittämisen muotoilut. Minun oli välitettävä opinnäytetyössäni kerättyä aineistoa eri tavoilla ja pohdittava tiedon julkistamisen etiikkaa sekä tiedon käyttämisen etiikkaa. Muistin myös, että yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa korostuvat kysymykset: kenelle, mistä lähtökohdista, mitä varten ja kenen hyödyksi tietoa tuotettiin. Pohtiessani kerätyn aineistoni oikeutusta, seurauksia ja vaikutuksia minun tuli muistaa sosiaalisen vastuun etiikka sekä kollegiaaninen etiikka, joka sisälsi toisten opinnäytetöiden tekijöiden sekä tiedeyhteisön huomioimisen ja kunnioittamisen. (Viinämäki & Saari 2007, 11–12.)

Opinnäytetyössäni minun tuli toimia eettisten periaatteiden mukaisesti eli kunnioittaa ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja muita oikeuksia sekä välttää aiheuttamasta mukana oleville ihmisille ja yhteisöille aiheutuvia merkittäviä riskejä, vahinkoja ja haittoja. Lähtökohtana opinnäytetyössäni oli ihmisarvoisen ja tasa-arvoisen kohtelu sekä ajatus siitä, että kaikki saamani tieto oli arvokasta. Opinnäytetyössäni en käyttänyt asemaani tai siitä saatuja tietoja väärin. Haasteita kohdatessani minun tuli kyetä arvioimaan aiheiden herkkyys ja päättää, miten opinnäytetyössäni niitä käsitellään ja miten otin herkän asian puheeksi. Muistin olla sensitiivinen tutkimuksen jokaisessa tilanteessa. (Tietoarkisto 2024, Tutkimusetiikka ihmistieteissä.)

Opinnäytetyötäni ohjaa lainsäädäntö ja asiaan liittyvät tärkeimmät lait olivat: EU:n tietosuojasetus, tietosuoja laki, laki lääketieteellisestä tutkimuksesta, laki potilaan asemasta ja oikeuksista, laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, tekijänoikeuslaki, laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, hallintolaki sekä oikeus yksityisyyden suojaan. (Arene ry. 2019, Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset.)

Opinnäytetyössäni tuli huolehtia myös tietosuojasta, joka oli edellytys tieteellisen tutkimuksen menestymiseen ja se turvaa tutkittavien luottamusta. Tietosuoja säännökset suosivat henkilöitä, jotka osallistuivat opinnäytetyöhöni. Opinnäy-

tetyössäni oli anonyymi haastattelu, joten käytin anonymisoituja tietoja ilman käsittelyperustetta, sillä niitä ei katsota henkilötiedoiksi ja niihin ei sovelleta tietosuojasäännöksiä. (Tietosuojavaltuutettu 2024, Tutkimusetiikka ihmistieteissä.)

Opinnäytetyössäni muistin myös tekijänoikeuslain säädökset, jotka koskevat aineistoja, tuloksia ja julkaisuja ja niiden käyttäminen edellyttää oikeudenhaltijan lupaa. Tiedän, että käytin tausta-aineistona toisten omistamia aineistoja, menetelmiä ja oikeuksia ja siten minä hyvän tutkimustavan mukaisesti mainitsin niiden alkuperän, tekijät ja lähteet. Huomioin myös, että minun opinnäytetyöni tulee olemaan julkinen asiakirja, joten minun on huomioitava siihen osallistuvien yksityisyyden suojan toteutuminen.

Opinnäytetyötä tehdessäni muistin oikeanlaisen lähteiden käytön ja toimin myös siten eettisesti oikein. Lähteiden käytössä tieto tuli saada elämään ja rakentumaan uudella tavalla minun oman luomisprosessini kautta. Edellytyksenä oli, että minä ideoin lähdetekstiä suodattamalla sitä oman opinnäytetyöni näkökulmiin ja tavoitteisiin. (Viinamäki & Saari 2007, 14–15.) Olin tietoinen opinnäytetyöni tarkastuksesta plagiaatintunnistus-järjestelmässä ja ymmärsin, että opinnäytetyöni on julkinen asiakirja (Arene ry. 2019, Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset.).

6.3 Menetelmällinen toteutus

Opinnäytetyöhöni sisältyi kvalitatiivinen, laadullinen tutkimus, koska halusin saada tietoa opiskelijoiden ajatuksista varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta, heidän tulevasta työstään ja tulevaisuuden suunnitelmista. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, jonka moninaisuutta pyritään selvittämään kokonaisvaltaisesti. Pyrkimyksenä on löytää ja mahdollisesti myös paljastaa tosiasioita, joiden tutkimiseen käytetään induktiivista analyysia. Kerättyä aineistoa tarkastellaan monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti. Aineisto kerätään luonnollisissa tilanteissa, joissa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Tiedon keräämisessä suositaan ihmistä ja keskusteluissa tehdään omia havaintoja. Tietoa hankitaan laadullisilla metodeilla, joissa tutkittavien näkökulmat ja heidän tuomansa asiat pääsevät esille. Tällainen metodi on

esimerkiksi minun valitsema ryhmähaastattelu, jossa tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä ja tutkimus voidaan toteuttaa joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa olosuhteiden mukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa käsitellyt tapaukset ovat ainutkertaisia ja siten aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 160–164.)

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tarkastellaan ihmisten välistä ja sosiaalista merkitystä. Sen tavoitteena on saada ihmiset kertomaan omia kertomuksia koe-tusta todellisuudesta eli niitä asioita, joita he pitävät merkityksellisinä ja tärkeinä. Laadullisessa tutkimuksessa ei ole tavoitteena totuuden löytäminen, vaan tulkin-tojen avulla näyttää havaintoja ihmisen toiminnasta. Ihmisten tutkimuksessa an-tamien käsitysten ja kokemusten avulla voidaan tehdä tulkintoja eli ratkaista kä-siteltävien asioiden merkityssuhteita. (Vilkka 2015, 118–120.)

Laadullisen tutkimuksen tehtävä on olla emansipatorinen, joka tarkoittaa, ettei haastatteluun osallistuneita käytetä vain tiedon välineenä, vaan tutkittavien ym-märrystä asiaan tulisi lisätä. Haastattelijan ja haastateltavan on mahdollisuus käydä omaa keskustelua yhteisistä käsitteistä työelämään liittyen riippumatta tut-kimuksen tavoitteista. Tämä motivoi haastattelutilannetta ja siten siitä saadaan hyvä haastatteluaineisto haastattelija käyttöön. Haastateltaville jää tunne, että heidän ymmärryksensä on kasvanut haastattelun aikana tutkittavasta asiasta ja heille on tullut tunne, että he ovat tulleet kuunnelluksi. (Vilkka 2015, 125–126.)

6.4 Ryhmähaastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Keräsin tietoa asiasta kolmella ryhmähaastattelulla varhaiskasvatuksen sosiono-miksi opiskeleville. Haastatteluryhmistä kahdessa oli mukana neljä henkilöä ja yhdessä kaksi, joten haastateltavia oli yhteensä kymmenen. Kysyin haastattelun tallennuslupaa ennen haastattelun aloittamista. Mietin tarkat kysymykset ennen haastattelua, mutta annoin haastateltaville mahdollisuuden myös kertoa itse asi-asta. Haastattelussa hain vastauksia, jotka kertoivat eri kaupunkien erilaisista varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvista ja osaamisvaatimuksista, työstä mo-niammatillisessa työtiimissä ja opiskelijoiden ajatuksia tulevaisuudesta.

Ryhmähaastattelu on tilanne, jossa on mukana 6–8 henkilöä ja joilla on asiantuntijuus käsiteltävään asiaan ja mahdollisesti kyky saada muutosta aikaiseksi. Tavoitteena on saada kehiteltyä ideoita, kertoa asiaan liittyviä tarpeita ja asenteita sekä kehittää toimintaa. Tilanne tallennetaan ja siihen pyydetään mukana olevilta lupa. (Vilkkä 2015, 125.)

Hirsjärvi ym. (2009, 210–211) on sitä mieltä, että ryhmähaastattelu on tehokas, koska monelta haastateltavalta saadaan tietoa yhdellä haastattelukerralla. Ryhmähaastattelussa voi ryhmä auttaa tai estää haastateltavien asioiden esilletulon, joten siinä on sekä negatiivisia että positiivisia puolia. Haastateltavan on varauduttava sekä puheliaisiin että hiljaisiin haastateltaviin ja kaikkien ääni tulisi saada kuulluksi. Haastateltavan tulisi miettiä, miten hän sopii haastattelun ajankohdan, avaa keskustelun, miten hän kysyy tutkimuskysymykset ja miten hän ohjaa dialogista keskustelua.

6.5 Analyysimenetelmäni

Opinnäytetyöstä saatu tieto tulee ensin litteroida ja sitten analysoida. Opinnäytetyötä aloittaessa oli ydinasiانا kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätösten teko. Kerätty tieto tarkistetaan, seuraavaksi se täydennetään ja lopuksi järjestetään. Tämän jälkeen alkaa litterointi, joka tarkoittaa ryhmähaastattelun puheen muuttamista kirjoitetuksi tekstiksi. Se on keskeinen osa laadullisen aineiston haltuunotossa ja analyysiprosessissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa voidaan kerätä monissa vaiheissa sekä rinnakkaisesti käyttäen menetelmänä haastattelua ja havainnointia. Analyysia tehdään koko opinnäytetyön ajan samanaikaisesti aineistoa keräten ja analysoiden. Aineiston käsittely ja sen analysointi aloitetaan mahdollisimman pian ryhmähaastattelun jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2009, 221–224.)

Opinnäytetyöhöni kerätyn aineiston analysointiin valitsin tavan, joka toi parhaiten vastauksen tutkimuskysymykseen. Analyysitavan lähestymistavaksi valitsin ymmärtämisen, jossa tein laadullista analyysia ja päätelmiä. Laadullisen aineiston tavallisimmat analyysimenetelmät ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. Minä käytin keskusteluanalyysiä, joka

kohdistuu arkipuheeseen ja jonka kohteena oli toisensa tunteva ryhmä. Analyysi soveltui institutionaalisten tilanteiden tarkasteluun ja tavoitteena oli ymmärrys ihmisten arkitoiminnasta sosiaalisissa vuorovaikutustilanteissa. Tärkeinä periaatteina keskusteluanalyysissä olivat puhujien vuorovaikutus, jokaisen puheen yksityiskohdan tärkeys sekä kerättyyn aineistoon keskittyminen. Kusteluanalyysi edellytti erittäin tarkkaa litterointia ja yksityiskohtaista analyysia. (Hirsjärvi ym. 2009, 224–228.)

Sisällönanalyysi on metodi laadulliseen tutkimukseen ja siinä etsitään merkityssuhteita ja kokonaisuuksia. Siitä saatava tieto on esitettävissä sanallisina tulkin-toina. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä tavoitteena on löytää toiminnan lo-giikka tai tyyppikertomus. Tutkimusaineistosta karsitaan epäolennainen infor-maatio, mutta säilytetään tärkeä, jonka edellytyksenä on tutkimusaineiston tiivis-täminen ja pilkkominen osiin. Aineisto ryhmitellään tämän jälkeen uudestaan joh-donmukaisesti esimerkiksi ominaisuuksien, piirteiden ja käsitysten mukaan. Ana-lyysiyksikkönä voi olla vaikkapa lauseen osa tai ajatuskokonaisuus, jonka jälkeen aineisto nimetään yläkäsitteellä. Tuloksena muodostuu luokitteluja, käsitteitä tai teoreettinen malli, joiden avulla yritetään ymmärtää merkityskokonaisuuksia. (Vilka 2015, 163–164.)

Tulosten analysoinnin jälkeen selitin ja tulkitsin eli selkiytin aineistosta esiin nous-seita merkityksiä. Pohdittavana oli tulkintaongelmia ja tulkinnan kohteita, kuten kielellisiä ilmaisuja ja niiden merkityksiä tulosanalyysissä. Mietittävä oli myös mi-nun eli haastattelijan vaikutus saatuihin tuloksiin. Haastattelija, haastateltava ja lukija tulkitsevat tutkimusta omalla tavallaan ja niistä voi syntyä tulkinnallisia eri-mielisyyksiä. Haastattelijan pohtiessa tuloksia kokonaisvaltaisesti on hänen har-kittava useampia tulkintoja. Kerätyn aineiston analysointi ei kerro tuloksia, vaan niistä tulisi laatia synteesejä, jotka kokoavat yhteen pääseikat ja antavat vastuk-set asetettuihin ongelmiin. Laadittuihin synteeseihin perustuvat saadut joh-topäätökset. (Hirsjärvi ym. 2009, 229–230.)

7 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

7.1 Haastattelun kohderyhmä ja toteutus

Opinnäytetyöni haastatteluosuudessa haastateltavat olivat suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa minun kanssani. Haastattelussa säätelin aineiston keruuta joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla. Haastattelussa minulla oli mahdollisuuksia tulkita vastauksia ja voin selvittää haastateltavilta saamiani vastauksia. Ryhmähaastattelu antoi minulle tehokkaasti tietoa, koska sain tietoa samalla kertaa usealta eri henkilöltä. Ryhmähaastattelussa voin auttaa toisia haastateltavia sekä auttaa väärinymmärrysten korjauksessa. Ryhmä voi myös estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esilletulon. Ryhmähaastattelussa oli erilaisia henkilöitä, joista dominoivat pyrkivät määräämään keskustelun suunnan. Tuloksia analysoitaessa ja johtopäätöksiä tehdessä minun oli otettava huomioon edellä mainitut seikat. (Hirsjärvi ym. 2009, 210–211.)

Ryhmähaastattelu on minulle oikea tapa saada tietoa varhaiskasvatuksen sosionomin työstä ja tulevaisuudesta. Sovin haastattelut pidettäväksi Teams-yhteydellä toukokuun lopussa. Kaikki haastateltavat halusivat osallistua motivoituneina haastatteluun. Jokaisessa haastattelussa oli hyvä ilmapiiri ja kaikki osallistuivat keskusteluun vuorollaan. Jokainen haastateltava sanoi asiat selkeästi ja esittivät myös kritiikkiä. Haastattelut kestivät noin 30 minuuttia. Kysyin haastattelun aluksi jokaiselta luvan haastattelun tallennukseen. Keskustelun jälkeen kiitin haastateltavia ja aloitin haastattelun analysoinnin. Päätin tehdä monta ajatuskarttaa jokaisesta kysymyksestä ja vastauksista. Vastausten perusteella tein omat johtopäätökset asiasta ja kirjasin ne ylös.

Opinnäytetyön haastatteluissa ilmeni, että vain kaksi henkilöä on tehnyt tai tekee tällä hetkellä varhaiskasvatuksen sosionomin työtä. Yksi haastateltavista tulee tekemään varhaiskasvatuksen sosionomin työtä tulevana syksynä. Työssä olevilla sosionomeilla ei ole käytössään SAK-aikaa. Varhaiskasvatuksen opettajalla on käytössä noin 5 tuntia viikossa SAK-aikaa toiminnan suunnitteluun arviointiin ja kehittämiseen (Kuntatyönantaja 2022, Varhaiskasvatuksen opettajan työaikaa koskeva erityismääräys).

Yhden haastateltavan ajatus SAK-ajasta:

“Varhaiskasvatuksen sosionomille pitäisi kuulua SAK-aika, eihän näitä töitä voi muuten tehdä.”

Usean haastateltavan mukaan kotikunta ei näe varhaiskasvatuksen sosionomin työroolia tarpeelliseksi, vaan aikoo tulevaisuudessa palkata kasvatustieteen kandidaattitaustaisia ja maistereita. Haastateltavien mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on tehty vain yhden kotikunnassa ja haastateltava ei ole vielä siihen itse tutustunut. Rintakorpi ym. (2023, 31) mukaan varhaiskasvatustieteen lakien antama mahdollisuus muokata varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva vastaamaan työn tarpeita. Tämän vuoksi tehtävänkuvat ovat hyvin erilaisia ja vaihtelevia. Yhdeksän haastateltavan mukaan työnkuvaa ei ole tehty tai sitä ollaan juuri tekemässä. Osan mukaan se valmistuu loppuvuodesta 2024. Osa haastateltavista pääsee syksyllä mukaan työnkuvan tekemiseen kehittämissä. Osan mukaan työnkuvan tekeminen on mietinnässä. Haastattelujen perusteella voidaan kuitenkin todeta, että haastattelun aikana vain yhdellä kymmenestä haastateltavasta on varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva tehtynä omassa kunnassaan.

Yksi haastateltava kertoo näin oman kuntansa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta ja työstä:

”Kunnassa keskusteltu työnkuvasta, mutta siinä ollaan hukassa, se on saatu kuulostamaan ylipalkatun lastenhoitajan työltä, koska sille ei kuulu ne opettajan työt eikä sillä ole mitään suunnittelu-aikoja eikä kukaan tiedä mitä se siellä tekisi.”

7.2 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva alalle valmistuvien mielestä

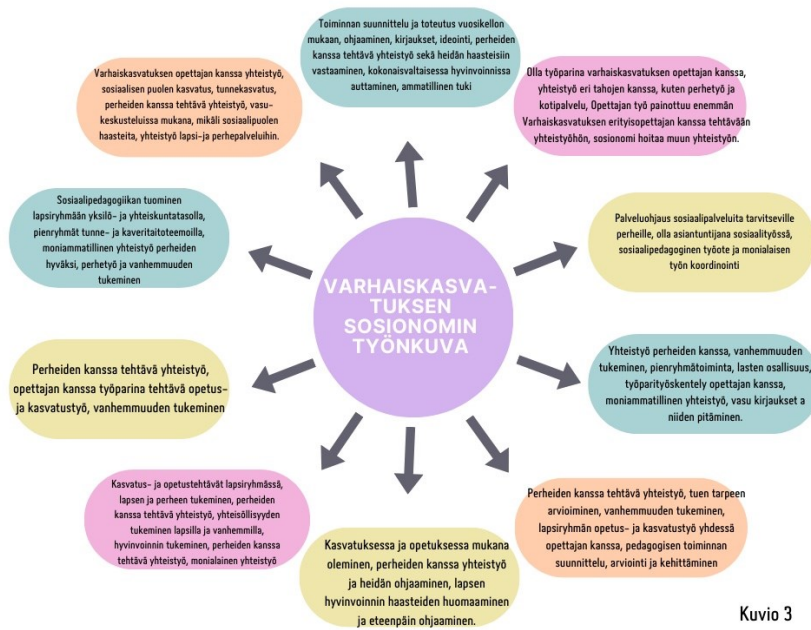
Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa tarvitaan alalle valmistuvien mukaan. Jokaisen haastateltavan mielestä sosionomilla pitää olla tieto, mitä työssään tekee. Yhden haastateltavan mukaan jos työnkuva ei ole selkeä, menee mielipideasiaksi, keneltä kysyy varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluvista työtehtävistä. Ahosen (2023, 135–136) mukaan selkeät työnkuvat ja ammatilliset vastualueet sekä vahvuudet hyödyttävät koko työtiimiä.

Haastateltavien mukaan kunnissa vallitsee syvä epätietoisuus ja haluttomuus tehdä ratkaisuja varhaiskasvatuksen sosionomien ammattiroolin tarpeellisuudesta ja työnkuvan tekemisestä. Usean haastateltavan mukaan kunnat aikovat palkata sosionomien tilalle kasvatustieteen kandidaatteja ja maistereita, jotta voivat täyttää vaaditun korkeakoulutettujen määrän 2030 varhaiskasvatuslain muutoksen. Yhden haastateltavan mukaan kunta voisi tehdä työnkuvan, jos siitä olisi saatavilla valmis paketti eli työnkuva olisi määritelty valtakunnallisesti. Yliniemen ym. (2020, 36–37) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvasta on ehdotettu laadittavaksi yhteinen, valtakunnan tasolla työstetty ja hyväksytty varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvaus.

Yksi haastateltava kertoo näin tulevasta vuoden 2030 lakimuutoksesta:

”Uskon myös, että vuoden 2030 lakimuutos on vielä kaukainen asia, tullaanko lakiesitys pyörtämään kokonaan, kun ei niitä sosionomeja ja opettajia ole tälläkään hetkellä tarpeeksi ja jotenkin asiaa ei ole otettu tosissaan. Kuulostaa hienolta, että on kehitysryhmiä, että innovoidaan yhdessä ja kuullaan mielipiteitä, mutta asiaa ei nosteta keskusteluksi. Asia on ristiriitainen.”

Epäkohta varhaiskasvatuksen sosionomin puuttuvasta työnkuvasta tulisi nostaa esille, sillä vuoden 2030 varhaiskasvatuslain muutos on jo aika lähellä ja tilanteeseen tulisi pikaisesti herätä ja saada varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuvat asiallisesti valmiiksi ja käytettäväksi varhaiskasvatuksen työtiimissä.



Kuvio 3

Haastateltavien mukaan (Kuvio 3.) varhaiskasvatuksen sosionomin työ koostuu lapsiryhmän opetus- ja kasvatustyöstä, sen toteuttamisesta, kehittämisestä ja arvioinnista. Ukkonen-Mikkola ym. (2021, 75–76) ajattelee myös, että varhaiskasvatuksen sosionomi osallistuu lapsiryhmän opetukseen ja kasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen opettajan kanssa toiminnan arviointiin ja kehittämiseen. Haastattelussa ilmeni, että perheiden kanssa tehtävä yhteistyö on tehtävän ydiosaamista ja perheiden tukeminen sekä ohjaaminen hyvinvoinnin haasteissa eteenpäin ennaltaehkäisten haasteiden kasautumista. Ukkonen-Mikkola ym. (2021, 75–76) myös ajattelevat, että sosionomin ydiosaamista ovat yksilön kasvun ja kehityksen tukeminen sekä ennaltaehkäisevä työ. Haastateltavien mielestä varhaiskasvatuksen sosionomi koordinoi monialaista yhteistyötä esimerkiksi sosiaali- ja perhetyön sekä kotipalvelun kanssa. Talentian työnkuvan mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi on asiantuntijana palveluverkosto-osaamisessa ja ohjaa perheet tarvittaessa sopivien palveluiden piiriin (Talentia 2024, Varhaiskasvatuksen sosionomi). Haastateltavat sanoivat, että sosionomin ajattelallaan olevan sosiaalialan asiantuntijana varhaiskasvatuksessa. Näin ajattelee myös Nivala & Ryyänen (2019, 16), joiden mukaan sosiaalinen asiantuntijuus tuo varhaiskasvatuksen sosionomille erityistä sosiaalipedagogista osaamista.

Varhaiskasvatuksen sosionomi on haastateltavien mukaan varhaiskasvatuksen opettajan työpari ja he yhdessä suunnittelevat, kehittävät ja arvioivat pedagogista toimintaa. Osa haastateltavista sanoi sosionomin työnkuvaan kuuluvan tunne- ja kaveritaidot sekä sosiaalipuolen kasvatus. Nivala & Rönkkö (2021, 134) ovat samoilla linjoilla ja ajattelevat, että varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagogisessa osaamisessa on keskeistä tuntea lapsen kokonaisvaltaisen kohtaamisen teoreettiset perustelut, joihin kuuluu kyky käyttää työssään tunteita, työskennellä empaattisesti ja välittäen. Näin hän voi tukea lapsen tunteiden käsittelyä, ilmaisua ja ymmärtämistä. Sosiaalipedagogisen työotteen mainitsi kaksi haastateltavaa ja heidän mukaansa sosionomi tuo sen yksilö- ja yhteiskunnan tasolla. Helsingin kaupungin (2023, Varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeä työnkuva Helsingissä) tekemän työnkuvauksen mukaan varhaiskasvatuksen sosionomi saamansa erityisosaamisensa ansiosta tuo moniammatilliseen työtiimiin sekä omaan lapsiryhmäänsä yhteisöllistä, yhteiskunnallista ja sosiaalipedagogista osaamista ja eri näkökulmia asioihin.

7.3 Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva moniammatillisessa tiimissä

Varhaiskasvatuksen sosionomi tekee työtä moniammatillisessa työtiimissä. Haastateltavien mielestä moniammatillisen tiimin jäsenet eivät juurikaan tunne varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa (Kuvio 4). Moniammatillisen tiimin jäsenet ajattelevat, että varhaiskasvatuksen sosionomi valmistuu varhaiskasvatuksen opettajaksi ja tekee siten varhaiskasvatuksen opettajan työtä. Moniammatillisen tiimin jäsenet eivät tunnista eroa sosionomin ja opettajan välillä. Rintakorpi ym. (2023, 11) toteaa työnkuvista seuraavasti: Varhaiskasvatuksen opettaja keskittyy kasvatus- ja opetussuunnitelmatyöhön ja sosionomi lasten kasvun ja hyvinvoinnin tukemisen pedagogiseen asiantuntijuuteen. Yhden haastateltavan mukaan omassa päiväkodissa tunnetaan Talentian tekemä työnkuva, koska hän on sen omassa päiväkodissa esitellyt.



Kuvio 4

Yhden haastateltavan näkemys moniammatillisen tiimin näkemyksestä varhaiskasvatuksen sosionomin työhön:

“Osa työntekijöistä tietää ja näkee työn merkityksellisyyden varhaiskasvatuksessa, osa tiimikavereista arvostaa enemmän varhaiskasvatuksen opettajan tutkintoa kuin sosiaalipuolen osaamista. Hyvin paljon on opettaja painotusta monialaisessa tiimissä. Osa moniammatillisen tiimin työntekijöistä haluaa, että varhaiskasvatuksen sosionomi kertoo perheille haastavat asiat. Sosionomin ajatellaan olevan moniosaaja, joka hoitaa paljon erilaisia asioita.”

Tässä vastauksessa tulee ilmi, että moniammatillisen tiimin jäsenet arvostavat enemmän varhaiskasvatuksen opettajan työtä. Vastauksessa ilmeni kuitenkin myös, että sosionomin työtä pidetään merkityksellisenä moniammatillisessa tiimissä. Sosionomia ajatellaan olevan moniosaajana, joka hoitaa paljon erilaisia työtehtäviä. Vastauksessa ilmeni myös, että varhaiskasvatuksen sosionomi tekee yhteistyötä perheiden kanssa ja hoitaa heidän kanssaan haastavia asioita ja tilanteita enemmän kuin muut moniammatillisen tiimin jäsenet.

Yhden haastateltavan mukaan olisi hienoa, jos omassa lapsiryhmässä varhaiskasvatuksen opettaja ja sosionomi tekisivät sellaiset työkuvaajaot, jotka toimisivat heidän yhteisessä työssä. Toisen haastateltavan mukaan olisi ihanteellista, jos varhaiskasvatuksen opettaja, sosionomi ja lastenhoitaja olisivat

samassa työtiimissä. Näin hänen mukaansa syntyisi viimeisen päälle laadukasta varhaiskasvatusta. Vastaajan mukaan näin voitaisiin tukea tuen tarpeisia lapsia ja vanhemmuutta ja perheitä, mutta tämä ajatus kuulostaa liian hyvältä ollakseen edes totta. Rintakorpi ym. (2023, 9–10) ajattelevat, että uusi henkilöstörakenne edellyttää eri ammattiryhmien kykyä rakentaa yhtenäistä varhaiskasvatuksen kokonaisuutta, jossa oma osaaminen suhteutetaan toisen osaamiseen.

Haastateltavien mukaan osalla esihenkilöistä ei ollut käsitystä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta. Yhden haastateltavan mukaan esihenkilö tietää, että opiskelija valmistuu varhaiskasvatuksen sosionomiksi, mutta ajattelee silti vahvasti, että valmistuu varhaiskasvatuksen opettajaksi. Yliniemen (2020, 38) mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan kehittämässä ja arvioinnissa tulisi olla mukana työnantaja, päiväkodin johtaja sekä moniammatillinen tiimi. Yhden vastaajan mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajalla on selkeä kuva sosionomin työnkuvasta. Kolme haastateltavaa on sitä mieltä, että esihenkilöillä on käsitys varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta, yhden mukaan ei ole varmuutta onko työnkuva oikea. Nyt voidaankin kysyä, että jos esihenkilö ei tunnista varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa, miten hän osaa perehdyttää työntekijän työhönsä.

Yhden haastateltavan näkemys varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävistä moniammatillisen tiimin jäsenenä:

”Sosiaalipuolen osaaminen ja rohkeus tehdä sitä sosiaali- ja perhe-työtä puuttuu tuolta työkentältä ja siihen kaivattaisiin sosionomia tekemään sitä työtä ja ottamaan niitä asioita puheeksi. Perheiden varhaisen tuen ja puuttumisen malli, ei asiat ratkea sillä, että niistä ei puhuta. Arvostus työhön tulisi löytyä ja ymmärrys sosionomin osaamisalueeseen ja sitä kautta näkyä palkassa ja suunnitteluajassa. Voisiko varhaiskasvatuksen sosionomi olla varhaiskasvatuksen kuraattori, joka tekisi pääsääntöisesti sitä työtä eikä olisi kiinteästi ryhmässä vaan talokohtaisesti käytössä.”

Varhaiskasvatuksen kuraattorin tarpeellisuudesta varhaiskasvatuksen työkentällä oli haastateltavien mukaan suuri. Yhden haastateltavan mukaan kuraattori tulisi apuun perheille, hän voisi käydä Lapset puheeksi- keskusteluja (Suomen

Mielenterveys ry 2024, Lapset puheeksi-toimintakokonaisuus) ja olla lapsen varhaiskasvatussuunnitelmapalavereissa mukana. Haastateltavan mukaan perheillä on paljon tietämättömyyttä, kuraattori auttaisi, ohjaisi ja antaisi perheille vinkkejä kasvatustyöhön.

Yhden haastateltavan ajatus varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta ja Talentian merkitys varhaiskasvatuksen sosionomien asioihin:

”Työnkuva tulisi olla kaikilla vakassa työskentelevillä. Jännä ettei työnkuva asiat etene ja odotettiin koulun aikana työnkuvan selkiävän. Talentian tulisi myllyttää tietoa varhaiskasvatuksen sosionomien asioista ja sen tulisi jalkautua käytäntöön, jotta asioita saataisiin paremmaksi.”

Yksi haastateltava ajattelee varhaiskasvatuksen sosionomin työstä ja tarpeellisuudesta näin:

”Ajattelen, että jos varhaiskasvatuksen sosionomi alkaa toimimaan kuten suunniteltu, tulee tarpeeseen. Pitäisi olla jokaisessa päiväkodissa perhetyöntekijä, joka olisi matalan kynnyksen apu perheille. Normi sosiaalityö on musta vaate perheille yhä. Varhaiskasvatuksen sosionomi on heti saatavilla ja apu tulee tosi tarpeeseen.”

7.4 Varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden ajatuksia valmistumisesta ja tulevaisuudesta

Varhaiskasvatuksen sosionomit valmistuvat työhön, johon ei ole tehty valtakunnallista työnkuvaa. Osa Suomen kunnista ja kaupungeista on sen tehnyt, mutta osassa sen tekemistä ei ole edes aloitettu.

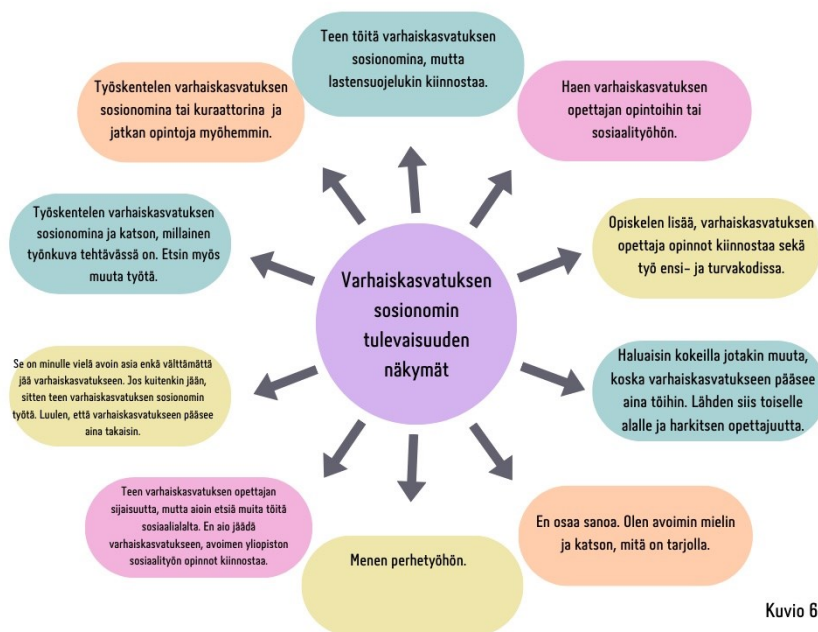


Kuvio 5

Valmistumisen lähestyessä kymmenestä haastateltavasta (Kuvio 5) seitsemän on sitä mieltä, että on kauhistuttavaa ja huolestuttavaa valmistua ammatin, jossa ei ole työnkuvaa. Yksi vastaaja miettii, että milloin työtä pääsisi tekemään ja milloin työnkuva muodostetaan. Hänen mukaansa ihmisellä pitää olla tieto, mitä työssään tekee. Häntä kauhistuttaa, että hänen pitää kehittää työnkuva tyhjästä ja hänen mukaansa se on iso vastuu. Rintakorpi ym. (2023, 17) mielestä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva, työskentelyilmapiiri, palkkaus ja toiminnan resurssit tulee olla sellaisia, että työntekijät haluavat tulla ja jäädä alalle. Yksi haastateltava sanoi, että esihenkilöt kannustivat ja lupasivat opintojen alussa, että varhaiskasvatuksen sosionomin ammatti otetaan käyttöön ja sille tehdään työnkuva. Näin ei kuitenkaan käynyt. Yksi haastateltava haluaa nimenomaan valmistua varhaiskasvatuksen sosionomiksi eikä tehdä varhaiskasvatuksen opettajan sijaisuutta. Yhden haastateltavan mukaan innostus valmistua varhaiskasvatuksen sosionomiksi on karissut, koska työnkuvaa ei tiedetä eikä työpaikkoja ole, joten hänellä ei ole luottavaiset fiilikset. Rintakorpi ym. (2023, 17) sanoo, että varhaiskasvatuksen sosionomin koulutus ja työnkuva tarvitsevat positiivista näkyvyyttä ja maineen kohotusta.

Kolmen haastateltavan mukaan on positiivista valmistua ja lähteä kehittämään ja innovoimaan työnkuvaa. Yhden haastateltavan mielestä on kuitenkin haastavaa

saada varhaiskasvatukseen uutta työkuva läpi, koska opettajia arvostetaan niin paljon. Hänen mukaansa opettaja on opettaja ja muut on jotain muuta. Yhden haastateltavan mukaan opinnoista on tullut uutta ideaa toimintaan. Toinen haastateltava toivoo, että saa itselleen SAK-ajan suunnitteluun, kehittämiseen ja arviointiin. Hänen mukaansa hänen asuinalueellaan on työpaikkoja varhaiskasvatuksen sosionomille tarjolla. Opetus- ja kulttuuriministeriön (2021, 5) mukaan opiskelijoiden tulisi valmistuttuaan ohjautua, kiinnittyä ja pysyä varhaiskasvatuksen työkentällä.



Kuvio 6

Valmistumisen jälkeen vain kolme haastateltavaa tulee työskentelemään varhaiskasvatuksen sosionomina (Kuvio 6). Yksi haastateltavista siirtyy työskentelemään perhetyöhön. Useat haastateltavat haluavat jatkaa opintoja. Moni heistä suunnittelee varhaiskasvatuksen opettajan opintoja ja muutamalla on ajatuksena aloittaa sosiaalityön opinnot. Yksi haastateltavista ei osaa sanoa, mihin tulevaisuus hänet vie. Kaksi haastateltavaa haluaa kokeilla muuta ammattia ja ovat sitä mieltä, että varhaiskasvatukseen pääsee aina takaisin töihin. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen tutkimuksessa (2023, 87) osa opiskelijoista mietti jo opintojen alkaessa myös muita työllistymismahdollisuuksia kuin varhaiskasvatus.

Haastateltavien vastauksista voidaan päätellä, että moni varhaiskasvatuksen sosionomiksi valmistuva ei jää varhaiskasvatukseen töihin. Sosionomitutkinnosta saatu laaja sosiaalialan pohja on saanut monet miettimään tulevaa työtä ja tutkinnon antamia mahdollisuuksia suunnata sosiaalialalle toisiin tehtäviin.

8 OPINNÄYTETYÖN JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyöni tulokset osoittivat, että varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ei ole tehty kovinkaan monessa Suomen kunnassa. Osassa kunnissa työnkuvaa tehdään parhaillaan, osassa sitä vasta mietitään ja varsinkin suurissa kaupungeissa se on tehty. Voidaankin ajatella, että osa kunnista on tässä asiassa jälkijunassa, sillä varhaiskasvatuksen sosionomeja koulutetaan jo. Ensimmäiset ilman varhaiskasvatuksen opettajan pätevyyttä valmistuneet varhaiskasvatuksen sosionomit ovat valmistuneet 1.8.2023 alkaen. Opinnäytetyötä tehdessäni tulin vahvasti siihen johtopäätökseen, että varhaiskasvatuksen sosionomille tarvittaisiin valtakunnallinen työnkuva, jota Suomen jokainen kunta voisi muokata omaan tarpeeseensa sopivaksi.

Osa haastateltavista opinnäytetyön haastatteluosuudessa kertoivat, että Suomessa on kuntia, jotka eivät aio ottaa varhaiskasvatuksen sosionomin ammattiroolia käyttöön. Kunnat haluavat, että moniammatillisen tiimin muodostavat kaksi varhaiskasvatuksen opettajaa ja lastenhoitaja. Näin he saavat täytettyä lain määritelmän kahdesta korkeakoulutetusta lapsiryhmässä. Haastattelussa tuli ilmi, että varhaiskasvatuksen opettajaa arvostetaan enemmän kuin sosionomia. Monen haastateltavan mielestä kasvatustieteen kandidaatti ja maisteri ovat ne, joita halutaan nyt palkata varhaiskasvatukseen. Sen vuoksi moni valmistuva suunnittelee jatko-opintoja kasvatustieteen perus- ja aineopintoihin.

Varhaiskasvatuksen työkentällä opettajan ja sosionomin työnkuvat eroavat selkeästi toisistaan. Molempien osaamista tarvitaan laadukkaan varhaiskasvatuksen mahdollistamiseksi. Työssä ja työoloissa on kuitenkin eroja, sillä varhaiskasvatuksen opettaja saa parempaa palkkaa ja hänellä on käytössään SAK-aika suunnitteluun. Varhaiskasvatuksen sosionomin palkka on pienempi eikä hänellä ole käytössä SAK-aikaa. Mielestäni myös sosionomin tulisi olla oikeutettu SAK-ajan käyttöön, jotta hän voisi vastata lapsiryhmän sosiaalipedagogisesta toiminnasta ja osallistua pedagogisen toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Molempien ammattien osaaminen ja asiantuntijuus tulisi hyödyntää yhteistyössä.

Varhaiskasvatustilain muutos vuonna 2030 tarkoittaa, että tulevaisuudessa varhaiskasvatuksen sosionomit voivat edustaa yhtä kolmasosaa moniammatillisen työtiimin jäsenistä. Tarve sosionomeille varhaiskasvatuksessa on todellinen. Opinnäytetyötä tehdessäni yksi haastateltava mielti, että toteutuuko lakimuutos, koska opettajia ja sosionomeja ei varhaiskasvatuksen työhön ole riittävästi ja alalle valmistuvat eivät jää alalle. Haastatteluni mukaan vain pieni osa jää työskentelemään varhaiskasvatukseen ja suuri osa haluaa joko vaihtaa alaa tai jatkaa opiskelua. Kysymys lain toteutumisesta antaa ajattelun aihetta varhaiskasvatuksen tulevaisuudesta ja sosionomin työstä. Valmistuminen työhön, jossa ei ole työnkuvaa, tuntuu opiskelijoista haastavalta ja kauhistuttavalta. Vuosi 2030 on kuitenkin jo aika lähellä ja kuntien pitäisi herätä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan tekemiseen ja käyttöönottoon pikaisesti.

Moniammatillisen tiimin jäsenet eivät tunne varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa ja tehtäviä. Haastateltavien mukaan moni ajattelee varhaiskasvatuksen sosionomin tekevän opettajan työtä. Haastateltavat kokivat haasteena saada varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva ja tehtävät moniammatillisen tiimin tietoisuuteen. Uusi työtehtävä varhaiskasvatuksen työtiimissä vaatii varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen määrittelemistä, tunnustamista ja juurruttamista (Rintakorpi ym. 2023, 9–10). Varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävien juurruttaminen kestää vuosia, mutta ajan kanssa se kyllä löytää paikkansa moniammatillisessa tiimissä. Tärkeää kuitenkin olisi, että varhaiskasvatuksen sosionomit tekisivät omaa työtään, johon heidät on koulutettu. Näin he voisivat kasvattaa omaa ammatti-identiteettiään ja tehdä omaa työtään näkyväksi.

Opinnäytetyöni vahva johtopäätös on, että varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista tarvitaan. Tulevaisuudessa sosionomin osaamista tarvitaan yhä enemmän, sillä perheiden haasteet lisääntyvät ja varhaiskasvatukseen tarvitaan ennaltaehkäisevää tukea. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen hyödyntäminen lasten ja perheiden hyvinvoinnin lisäämiseksi tulisi olla mahdollista Suomen jokaisessa kunnassa. Varhaiskasvatuksessa tarvitaan

jokaisen työntekijän osaamista ja osaamisen jakamista. Näin varhaiskasvatuksen moniammatillisessa työtiimissä kaikkien osaaminen loistaa ja yhdessä saadaan tehdä laadukasta varhaiskasvatusta lasten ja perheiden kanssa.

9 POHDINTA

Opinnäytetyössäni yhdistin opinnot ja työskentelyn varhaiskasvatuksen sosionomina. Minulla ei ollut selkeänä kuvaa varhaiskasvatuksen sosionomin työtehtävistä, mutta opinnäytetyöni on tuonut minulle ammatillista tuntemusta oman ammattini työtehtävistä ja osaamisesta. Tulevana syksynä osaan aloittaa moniammatillisen tiimin työn siten, että jokaisen ammatin osaaminen ja työnkuva on kaikilla tiimin jäsenillä selvillä. Näin voimme käyttää jokaisen osaamista hyväksi yhteisessä työssämme ja saamme luotua lapsille laadukasta varhaiskasvatusta yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa.

Opinnäytetyölleni oli tarve, sillä valitsemastani näkökulmasta selvisi, että Suomessa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva on vielä lapsen kengissä. Kunnilta tarvittaisiin suurta ryhtiliikettä, jotta työnkuva ja työolot olisivat sellaiset, joissa valmistuvat sosionomit pysyisivät työssä. Ala tarvitsee valtavasti positiivista nostetta, eikä nykyinen työolojen epäselvyys ja työnkuvien puuttuminen ainakaan lisää alan veto- ja pitovoimaa. Varhaiskasvatus tarvitsee osaavaa ja motivoitunutta henkilökuntaa.

Opinnäytetyön kirjoittaminen sujui hyvin. Olin valinnut teoriaosuuteen mielenkiintoista ja mahdollisemman uutta materiaalia. Aihe kuitenkin vei minut mukanaan ja sain kirjoitusprosessissa paljon uutta osaamista varhaiskasvatuksen sosionomin työhön ja omaan ammatilliseen kasvuun. Välillä minulla oli tunne, että materiaalia oli ehkä liikaakin ja ehkä opinnäytetyön rajaaminen oli välillä hieman haastavaa. Aihe oli laaja ja sitä olisi voinut rajata enemmänkin. Tulevaisuudessa haluaisinkin tehdä tutkimuksen varhaiskasvatuksen sosionomin hyvin- ja pahoinvoinnista varhaiskasvatuksessa. Aihe olisi hyvin mielenkiintoinen ja ehkäpä siitä selviäisi varhaiskasvatuksen nykytilanteen pahoinvoinnin syyt ja mahdollisesti keinot hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Opinnäytetyöni haastatteluosuus sujui erinomaisesti. Haastatteluissa oli hyvä ilmapiiri haastateltavien kesken. Haastateltavien mukaan aihe oli hyvin kiinnostava ja antoi heille ajattelemisen aihetta varhaiskasvatuksen nykytilasta. Kaikilla

haastateltavilla oli kokemusta varhaiskasvatuksesta, joten he tunsivat alan ja sen nykyiset haasteet. He osasivat vastata kysymyksiini laaja-alaisesti ja sain paljon materiaalia käyttööni. Ilahduin siitä, että haastateltavat osasivat olla kriittisiä ja sanoivat varhaiskasvatuksen sosionomiksi valmistumisesta ja omasta tulevaisuudestaan suoraan ja todenmukaisesti. Haastattelusta saamani materiaali oli riittävä, luotettava ja laadukas. Siitä sai muodostettua erinomaisen kokonaiskuvan varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvasta ja työstä moniammatillisen tiimin jäsenenä.

Opinnäytetyön prosessissa olen iloinnut omasta kehityksestäni. Uusien ja mielenkiintoisten asioiden tutkiminen oli antoisaa ja opettavaista. Prosessi eteni välillä hyvinkin nopeasti ja välillä jäin pohtimaan asioita liian pitkään. Prosessissa sain itselleni paljon itseluottamusta omaan osaamiseeni ja siten vahvistin itseäni tuleviin haasteisiin työssäni. Opintojen ja varsinkin opinnäytetyön tekemisen jälkeen minulla on vahva luottamus siihen, että selviän mistä tehtävästä vaan tulevaisuudessa. Haasteet on tehty voitettavaksi.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2023. Tiimin voima varhaiskasvatuksessa. Liettua: PS-kustannus.

Arene ry 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset.

Arene ry 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Viitattu 7.6.2024

https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428.

HE 2018. Hallituksen esitys eduskunnalle. Viitattu 11.5.2024 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_40+2018.pdf.

Helsingin kaupunki 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on selkeä työnkuva Helsingissä. Viitattu 25.5.2024 <https://www.hel.fi/fi/uutiset/varhaiskasvatuksen-sosionomilla-on-selkea-tyonkuva-helsingissa-tervetuloa-meille-toihin>.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus 2023. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Viitattu 14.5.2024 https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0724.pdf.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Viitattu 11.5.2024 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80221/okm30.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Kuntatyönantaja 2022. Varhaiskasvatuksen opettajan työaika koskeva erityismääräys. Viitattu 11.5.2024 <https://www.kt.fi/sopimukset/ohjeet/ovtes/varhaiskasvatuksen-opettaja-tyoaika-erityismaarays>.

Nivala, E. & Ryytänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Nivala, E. & Rönkkö, S. 2021. Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuus ja sosiaalipedagoginen osaaminen. Teoksessa Fonsen, E., Koivula, M. Korhonen, R. & Ukkonen-Mikkola, T. (toim.) Varhaiskasvatuksen asiantuntijat. Vaasa: Suomen varhaiskasvatus ry.

OAJ 2024. Opettajana varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Viitattu 11.5.2024 <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on/opettajana-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa/>.

Opetushallitus 2024. Mitä on varhaiskasvatus? Viitattu 9.5.2024 <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>.

Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Turenki: Hansaprint Oy.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämissuosituksset. Viitattu 19.5.2024 <https://okm.fi/documents/1410845/55628624/Varhaiskasvatuksen+koulutusten+kehitt%c3%a4missuosituksset.pdf/e1f7fe14-d81e-e7b0-12f0-6572b22ee72e?t=1619443561397>.

Perustuslaki 11.6.1999/731 Viitattu 10.8.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>.

Rintakorpi, K., Holmikäri, J., Jalasmäki, H. & Kukkonen, S. 2023. Ammattina varhaiskasvatuksen sosionomi. Laurea-julkaisut 204. Viitattu 11.5.2024 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/792700/Laurea%20Julkaisut%20204.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

Sosiaalialan amk-verkosto 2023. Varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit. Viitattu 9.5.2024 <https://www.sosiaalialanamkverkosto.fi/wp-content/uploads/2023/12/Varhaiskasvatuksen-sosionomikompetenssit-2023.pdf>.

Suomen Mielenterveys ry 2024. Lapset puheeksi-toimintakokonaisuus. Viitattu 10.8.2024 <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahevistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/lapset-puheeksi-palvelumalli/>.

Super 2022. Lastenhoitajana varhaiskasvatuksessa. Viitattu 11.5.2024 https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lastenhoitajana_varhaiskasvatuksessa_2022_web.pdf.

Talentia 2024. ”En tiedä, mikä tehtävänkuvani tulisi olla” – työtehtävien epäselvyys kuormittaa varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Viitattu 7.6.2024 <https://www.talentia.fi/uutiset/en-tieda-mika-tehtavankuvani-tulisi-olla-tyotehtavien-epaselvyys-kuormittaa-varhaiskasvatuksen-henkilostoa/>.

Talentia 2023. Sosionomit varhaiskasvatuksessa. Viitattu 11.5.2024 <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/e3226696-9654-11ed-b7db-00155d64030a>.

Talentia 2024. Varhaiskasvatuksen sosionomi. Viitattu 14.5.2024 <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>.

Tampereen kaupunki 2022. Tampereen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. Tampere: Sivistys- ja kulttuurilautakunta 17.5.2022.

Tietoarkisto 2024. Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Viitattu 25.5.2024 <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissä/>.

Tietosuojavaltuutettu 2024. Tieteellinen tutkimus ja tietosuojaja. Viitattu 25.5.2024 <https://tietosuojaja.fi/tieteellinen-tutkimus>.

Ukkonen-Mikkola, T., Yliniemi, R., Wallin, O. & Kinnunen, P. 2021. Kohti muuttuvaa moniammatillisuutta. Teoksessa Fonsen, E., Koivula, M. Korhonen, R. & Ukkonen-Mikkola, T. (toim.) Varhaiskasvatuksen asiantuntijat. Vaasa: Suomen varhaiskasvatus ry.

Valvira 2024. Suomessa koulutettu sosionomi, geronomi tai kuntoutuksen ohjaaja. Viitattu 9.5.2024 <https://valvira.fi/ammattioikeudet/suomessa-koulutettu-sosionomi-geronomi-tai-kuntoutuksen-ohjaaja>.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540 Viitattu 9.5.2024 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=Varhaiskasvatuslaki%20>.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: PS- kustannus Oy.

Viinamäki, L. & Saari, E. 2007. Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Yliniemi, R. 2020. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen ja työ päiväkodissa. Teoksessa S. Himanen, H. Kukkonen, R. Yliniemi & S. Paju 2020 Huikea mahdollisuus varhaiskasvatuksessa. Sosionomiksi oppimista ja opinnollistamista mentorin tuella. Viitattu 11.5.2024 https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355533/web%20final_TAMK_Huikea%20mahdollisuusvarhaiskasvatuksessa_web.pdf?sequence=2&isAllowed=y.

LIITTEET

Liite1.

Opinnäytetyöni haastattelukysymykset:

1. Teetkö/oletko tehnyt varhaiskasvatuksen sosionomin työtä?
2. Työskenteleekö kotikunnassasi/ kaupungissasi varhaiskasvatuksen sosionomia?
 - a) Onko heillä käytössä SAK-aika eli suunnittelu-aika?
 - b) Jos on, kuinka paljon?
3. Onko omassa kunnassasi tehty varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa?
 - a) Jos on, oletko tutustunut siihen?
4. Mitä mielestäsi varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa kuuluu?
5. Tietävätkö moniammatillisen tiimin jäsenet, mitä varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaan kuuluu?
 - a) Entä esihenkilösi?
6. Mitä ajatuksia on, kun valmistut varhaiskasvatuksen sosionomiksi, jossa ei ole selkeää työnkuvaa?
7. Aiotko valmistumisen jälkeen tehdä töitä
 - a) Varhaiskasvatuksen sosionomina?
 - b) Varhaiskasvatuksen opettajan sijaisena?
 - c) Jotain muuta ammattia?
 - d) Jatkaa opiskelua?
 - e) en osaa sanoa
8. Kommentoi vapaasti ajatuksiasi varhaiskasvatuksen sosionomin työstä.